

RESOCIALISERENDE ARBEJDE MED SEKSUELLE MINORITETER I DANSKE FÆNGSLER

CAND.SCIENT.SOC I KRIMIOLOGI 2021

JULIE JØRGENSEN, GRP. 8

4. SEMESTER, FORÅR 2021

VEJLEDER: SUNE QVORTRUP JENSEN

ANTAL ORD: 23.000

AALBORG UNIVERSITET

Abstract

Sexual minority inmates are not a focal point in the Danish prison system, although being a sexual minority in a heteronormative environment as prisons, may involve some complex issues. To gain knowledge about the personnels' possibilities to offer the sexual minorities in Danish prisons a holistic rehabilitating effort and the consequences of these possibilities, theories of rehabilitation, punishment as well as sexuality and gender are in this study used. These theories and three semi-structured interviews with prison personnel who work or have worked in Danish prisons are used to conduct the analysis.

Robinson & Crow's rehabilitation theory is the theoretical basis for shaping the qualitative semi-structured interviews. In addition, this theory is used in the analysis to answer the research question regarding the personnels' possibilities to offer the sexual minority inmates a holistic rehabilitating effort. Judith Butler's queer theory Gender Performativity and David Hayes' theory Pains of Punishment are used on the personnels' statements and experiences with sexual minorities in Danish prisons to analyze the consequences.

This study concludes that personnel in Danish prisons experience challenges working within the holistic rehabilitating effort regarding sexual minority inmates. The consequences are expressed by contextual pains of punishment for being a clear sexual minority in a heteronormative dominated prison. The sexual minority inmates are imposed further punishment than the official intention with imprisonment.

This study further includes a discussion about the personnels' possibilities to offer a holistic rehabilitating effort to all inmates. The concept of rehabilitation is also discussed since the personnel express frustration that the idea of rehabilitation is too far from the practical possibilities. Furthermore, the influence of the heteronormative matrix on different gender enter in a discussion about homosexual practices in heteronormative environments.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	1
INDLEDNING	1
PROBLEMFELT	2
1.1 STRAF OG RESOCIALISERING I DANMARK	2
1.2 KRIMINALFORSORGEN SOM RESOCIALISERENDE INSTANS	3
1.2.1 <i>Indsattes behov</i>	3
1.3 INDLEDENDE SONDERENDE UNDERSØGELSE	4
1.4 AKTUALITET	5
2. PROBLEMFORMULERING	7
2.1 BEGREBSAFKLARING	7
2.1.1 <i>Fængselspersonale</i>	7
2.1.2 <i>Helhedsorienteret indsats</i>	8
2.1.3 <i>Indsatte</i>	8
2.1.4 <i>Seksuel minoritet</i>	9
3. LITTERATURREVIEW	11
4. DESIGN	12
5. METODE	13
5.1 INTERVIEW	13
5.1.1 <i>Udvælgelse af informanter</i>	13
5.1.2 <i>Gennemførelse af interviews</i>	17
5.1.3 <i>Udarbejdelse af interviewguide</i>	18
5.1.4 <i>Transskription af interviews</i>	19
6. TEORI	20
6.1 RESOCIALISERING	20
6.1.1 <i>Resocialiseringens mange former</i>	20
6.1.2 <i>A change for the better</i>	22
6.1.3 <i>Operationalisering</i>	23
6.2 KØNSTEORI	23
6.2.1 <i>Det performative køn</i>	25
6.2.2 <i>Den heteronormative matrix</i>	26
6.2.3 <i>Operationalisering</i>	27
6.3 STRAFTEORI	27
6.3.1 <i>Subjektiv og objektiv straf</i>	27
6.3.2 <i>Den dømmende magts tilstedeværelse i straffesmerte</i>	29
6.3.3 <i>Operationalisering</i>	30

7. ANALYSE	30
7.1 FÆNGSELSPERSONALETS OPLEVELSER AF AT KUNNE ARBEJDE HELHEDSORIENTERET MED INDSATTE, DER ER EN DEL AF EN SEKSUEL MINORITET	30
7.1.1 <i>Forståelsen af helhedsorienteret arbejde</i>	31
7.1.2 <i>Det resocialiserende arbejde med de seksuelle minoriteter</i>	33
7.1.3 <i>Fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret</i>	37
7.2 DE SANDSYNLIGE KONSEKVENSER AF FÆNGSELSPERSONALETS MULIGHEDER FOR AT ARBEJDE HELHEDSORIENTERET MED INDSATTE, DER ER EN DEL AF EN SEKSUEL MINORITET	40
7.2.1 <i>Sociale sanktioner pålagt de seksuelle minoriteter som ikke-socialt genkendelige køn</i>	40
7.2.2 <i>Repræsentationen af den heteronormative matrix i de danske fængsler</i>	43
7.2.3 <i>Straffesmerten hos de seksuelle minoriteter i de danske fængsler</i>	47
8. KONKLUSION	51
9. DISKUSSION	52
10. LITTERATUR	55
11. BILAG	59
11.1 BILAG 1. INTERVIEWGUIDE	59

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på: <https://www.aau.dk/uddannelser/studievejledning/regler/plagiat>

Jeg er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Indledning

Når dømte skal afsone straffen i fængslet, skal denne straf fuldbyrdes med et resocialiserende sigte. Resocialiseringen består i at hjælpe og støtte indsatte til at kunne leve et kriminalitetsfrit liv efter afsoning. Dette er hovedsageligt Kriminalforsorgens opgave, hvis medarbejdere igennem resocialiserende arbejde under afsoning, forbereder de indsatte på et forhåbentligt kriminalitetsfrit liv efter løsladelse. I det resocialiserende arbejde indgår en helhedsorienteret indsats, hvor alle dimensioner af indsattes liv skal have fokus, og hvor tværfaglighed derfor er essentielt. Der kan i det resocialiserende arbejde med de indsatte både være tilknyttet misbrugsbehandlere, uddannelsesvejledere, gældsrådgivere og andre professioner, som er aktuelle i sigtet mod et kriminalitetsfrit liv. Der sidder i de danske fængsler individer, som har forskellige problematikker, behov og livsverdener, som fængslet forsøger at rumme. Nogle indsattes behov må for personalet være nemmere at imødekomme end andre, afhængigt af kompleksiteten.

Der eksisterer ikke forskning, som kortlægger de danske indsattes seksualitet, og der kan derfor ikke frembringes en opdeling af den seksuelle orientering blandt de indsatte. Der er dog ingen tvivl om, at der blandt de indsatte er forskellige seksuelle orienteringer, såvel som tilfældet er i populationen på den anden side af muren. Seksualiteten bør ikke at have betydning for de indsattes afsoning, men samtidig må der være konflikter tilknyttet at være en seksuel minoritet i kriminelle, maskuline, heteroseksuelle miljøer, og derfor også i fængslet. Lige så vel som at religion ikke fylder i fængselspersonalets arbejde med de indsatte, har seksualitet ej heller betydning i dette arbejde. Derfor er det fundet interessant at undersøge, hvordan fængselspersonalet oplever deres muligheder for at kunne arbejde helhedsorienteret med seksuelle minoriteter i fængslerne, og hvad konsekvenserne af disse muligheder er. Hvordan arbejder fængselspersonalet med disse indsatte, hvilke særlige behov oplever de at de har, og hvordan oplever de at kunne imødekomme disse behov? Hvordan har det betydning for deres afsoning, at de repræsenterer en anden seksualitet og kønsidentitet end gennemsnittet i fængselsmiljøet? Medfører deres anderledes seksualitet nogle konsekvenser, der sætter den idømte straf i perspektiv, og gør den strengere at komme igennem end den officielle hensigt er? Disse og flere spørgsmål vil i dette studie blive forsøgt undersøgt gennem tre kvalitative semistrukturerede interviews af fængselspersonale med inddragelse af teori om resocialisering, seksualitet og køn samt straf.

Problemfelt

1.1 Straf og resocialisering i Danmark

Justitsministeriet er i Danmark den øverste instans, der har ansvaret for at sikre borgerne et trygt samfund. Under Justitsministeriet ligger Kriminalforsorgen, som har til formål at begrænse kriminalitet ved at fuldbyrde de straffe, som domstolene har fastsat (Kriminalforsorgen & Justitsministeriet, 2021). I Danmark er straffen for at bryde loven tid og penge gennem frihedsberøvelse og bøde. Frihedsberøvelsen fuldbyrdes gennem indespærring, som dømte skal afsone i Kriminalforsorgens institutioner. Det er straffens længde og kriminalitetens art der afgør, om dømte skal afsone i et åbent eller lukket fængsel. Dermed er frihedsberøvelsen straffen, og dømte mister ikke andre rettigheder end deres bevægelsesfrihed (Kriminalforsorgen, u.å.b).

Resocialisering er en proces, der søger forbedring og reintegration for den enkelte. Det er i samfundets såvel som i dømtes interesse, at der ikke lægges den straffede unødige hindringer i vejen for en "normal" tilværelse. Dette er der flere årsager til, men sikringen af en så lav recidivprocent som muligt, står frem som et grundlæggende mål. Hvis færre falder tilbage i kriminalitet, vil der for det første være mindre kriminalitet og dermed også færre ofre. For det andet er der økonomiske fordele ved en lav recidivprocent, da det er dyrt for samfundet at fuldbyrde straf (Robinson & Crow, 2009, s. 2-3). I straff fuldbyrdelseslovens § 3 står følgende: "Fuldbyrdelse af en straf skal ske med fornøden hensyntagen såvel til straffens gennemførelse som til behovet for at hjælpe eller påvirke dømte til at leve en kriminalitetsfri tilværelse" (Danske Love, u.å.) Det er altså i dansk lov nedskrevet, at der i fuldbyrdelsen af straffen skal tages hensyn til den resocialiserende proces, og dermed skal dømte hjælpes til fremadrettet at leve et kriminalitetsfrit liv. Det resocialiserende arbejde med de indsatte skal være så helhedsorienteret som muligt, da det vil give det bedste resultat. Det handler om at skabe sammenhæng mellem de forskellige indsatser, der ydes overfor de indsatte. I Straff fuldbyrdelseslovens § 31 stk. 2 står der:

Kriminalforsorgsområdet skal endvidere i samarbejde med den indsatte snarest efter indsættelsen udarbejde en plan for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen. Denne plan skal jævnligt sammenholdes med den indsattes forhold under strafudståelsen og om nødvendigt søges tilpasset ændringer i disse forhold. (u.å.).

Som det fremgår af ovenstående, starter den resocialiserende proces "snarest efter indsættelse". Den omtalte plan er en handleplan, som er et redskab til at systematisere indsatsen overfor de indsatte både under afsoning og i tilsynsfasen, og som udformes i samarbejde med den dømte. Gennem handleplanen arbejdes der med indsatte i helhed, da alle tiltag og indsatser vil fremgå af handleplanen

(Kriminalforsorgen, u.å.a). Indsatte med et misbrug skal eksempelvis tilbydes misbrugsbehandling, men også tilbydes psykologtimer, da misbruget ikke blot er et misbrug, men trækker spor i andre dele af indsattes livsverden. På den måde skal der arbejdes helhedsorienteret med de indsatte.

1.2 Kriminalforsorgen som resocialiserende instans

Afsoning og resocialisering defineres som Kriminalforsorgens kerneopgaver, og den resocialiserende indsats opfattes som afgørende for at sikre mindre recidiv og derved færre ofre (Justitsministeriet, u.å, s. 2, 13). Samtidig med at Kriminalforsorgen skal resocialisere, skal de også opretholde sikkerhed og kontrol. I takt med at et mere restriktivt kriminalpolitisk paradigme indeholdende strengere straffe har vundet indpas i Danmark, har vilkårene for straffuldbyrdelse ændret sig. Kriminalforsorgen har en dobbeltfunktion i både resocialisering og straffuldbyrdelse, men balancen i denne dobbeltfunktion er de seneste år blevet ulige, og resocialiseringen trues af et sikkerhedshensyn. Det er velkendt, at Kriminalforsorgen er under et enormt pres, og har de seneste år været udfordret af underbemanding herunder højt sygefravær, overarbejde og PTSD-diagnosticerede fængselsbetjente, hvilket har haft konsekvenser for opgaveløsningen. Grundet det øgede fokus på sikkerhed og kontrol, har det i forvejen underbemandede personale mindre tid til relationsarbejde, som ellers betragtes som grundstenen i Kriminalforsorgens resocialiserende arbejde, og ikke mindst også som grundlæggende for den dynamiske sikkerhed (Olesen & Brinck, 2021).

1.2.1 Indsattes behov

Kriminalforsorgen har pligt til at støtte og hjælpe indsatte. Dette sker gennem en fast procedure ved modtagelse af en ny indsat. Her afdækkes indsattes behov, udfordringer og kompetencer gennem screeninger, for bedst muligt at kunne yde en målrettet indsats. For at sikre den helhedsorienteret indsats overfor de indsatte, eksisterer der samarbejder mellem Kriminalforsorgen og andre samfundsaktører, da Kriminalforsorgen kan have svært ved at løfte denne opgave alene. Som anført ovenfor er det resocialiserende arbejde truet af et sikkerhedshensyn, som prioriteres højere end resocialiseringen. Derfor samarbejder Kriminalforsorgen med eksterne parter, herunder kommuner, Cafe Exit og Den sociale Retshjælps Fond. Sådanne samarbejder supplerer Kriminalforsorgen i det resocialiserende arbejde, så de behov Kriminalforsorgen ikke selv kan dække hos den indsatte, dækkes af eksterne parter (Kriminalforsorgen, 2019a). Kriminalforsorgen har i samarbejde med eksterne mulighed for at tilbyde indsatte hjælp til deres problemer, hvad end det omhandler misbrug, overgældsættelse, vredeshåndtering, job, uddannelse eller andet. Udover disse behov har indsatte i lukkede fængsler især behov for støtte og kontakt, da sikkerheden i de lukkede fængsler prioriteres

højt, og afsoningen er lang. Grundet et stort fokus på sikkerhed, er balancen mellem kontrol og resocialisering i de lukkede fængsler muligvis mere skæv, og relationsarbejdet med de indsatte kan derfor være sværere for fængselspersonalet grundet manglende ressourcer. Behovet for støtte og kontakt kan netop hjælpes på vej af relationsarbejde, men underprioriteres til fordel for sikkerhed og kontrol (Olesen & Brinck, 2021).

1.3 Indledende sonderende undersøgelse

I forbindelse med netop eksterne organisationers bidrag til det resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgen, er fundamentet til dette studie opstået. Udover at være kriminologistuderende, arbejder jeg i den Sociale Retshjælps Fond (DSRF), hvor jeg er leder af Fængselsrejseholdet. Fængselsrejseholdet er en resocialiserende indsats, som tager på opsøgende besøg i 28 af Kriminalforsorgens i alt 85 institutioner. Her ydes gældsrådgivning til indsatte, som har gæld og andre økonomiske problemstillinger. Samarbejdet med Kriminalforsorgen er veletableret, og har eksisteret i over ti år. Jeg har igennem denne indledende sonderende undersøgelse nærmet mig feltet, der undersøges i dette studie. Dette vil der nedenfor blive redegjort for, mens det fremgår, at den indledende undersøgelse har været med til at forme problemstillingen i dette studie.

På baggrund af kontakten med indsatte såvel som fængselspersonale i Kriminalforsorgen, opstod en overordnet undren over, hvordan den resocialiserende indsats, der ydes overfor de indsatte, rent faktisk matcher de indsattes behov. En klient søgte hos Fængselsrejseholdet svar på, hvor han kunne søge hjælp til de problemer, han i dagligdagen i fængslet oplevede grundet hans seksualitet. Klienten var homoseksuel, og oplevede, at der var en manglende forståelse fra såvel medindsatte som fængselspersonale for, at han havde nogle særlige behov for samtaler med fagpersonale omhandlende hans seksualitet og den kontekst han var placeret i, samt for sikkerhed. På denne baggrund gik jeg i gang med at undersøge, hvordan vi kunne hjælpe klienten. Som leder af Fængselsrejseholdet har jeg et godt samarbejde og en god dialog med de ansatte i de institutioner der besøges, hvorfor jeg valgte at kontakte en stor del af dem. Den generelle respons blandt de ansatte var, at de kun havde kendskab til hjælp efter afsoning, og kunne derfor ikke hjælpe indsatte med problematikker tilknyttet deres seksualitet under afsoning. Der opstod en interessant dialog omhandlende de indsattes seksualitet, og hvor meget og lidt seksualitet fylder i fængslerne. De ansatte tilkendegav, at vores klient umuligt var den eneste, der kunne sidde med disse behov, og efterspurgte samtidig hjælp til at kunne hjælpe disse indsatte, eller i det mindste kendskab til organisationer eller indsatser de kunne gøre brug af under afsoning. I hele denne korrespondance blev der talt om forundringen over, at seksualiteten ikke er

noget de ansatte jeg talte med, tidligere har tillagt værdi. Og det var netop en forundring fordi seksualitet i kriminelle miljøer alt andet lige må siges at have betydning, da kriminalitet i høj grad forbindes med maskulinitet, vold og magt. Denne symbolværdi tillægges ikke nødvendigvis på samme måde seksuelle minoriteter som homoseksuelle, biseksuelle osv. Det er altså ikke mærkeligt, hvis indsatte, der ikke er heteroseksuelle, kan opleve udfordringer tilknyttet dét at have anderledes seksualitet i et kriminelt miljø.

Der opstod en undren over, om der i Kriminalforsorgen slet ikke er fokus på indsatte med en anderledes seksualitet, og de særskilte behov de må have. Derfor fortsatte korrespondancen med de ansatte i de institutioner, som Fængselsrejsesholdet samarbejder med. Jeg spurgte overordnet ind til deres erfaringer med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, samt deres tanker omkring den omtalte undren. Herfra blev det tydeligt, at disse indsatte ikke er nogle de ansatte møder mange af, men at de helt sikkert findes. Flere af de ansatte reflekterede over, at grunden til dette kan være, at de indsatte med en anderledes seksuel orientering, ikke føler sig trykke i at åbne op omkring denne del af deres privatliv, da der i Kriminalforsorgens institutioner ikke er et rum til det. Yderligere nævnte nogle af de ansatte, at de ikke tror, at der blandt de indsatte er forståelse for indsatte, som ikke er heteroseksuelle. Yderligere påpegede nogle af de ansatte, at deres oplevelse er, at de ikke selv ville have kompetencerne eller værktøjerne til at kunne hjælpe disse indsatte, og at det derfor ikke er noget, der har været fokus på.

Den indledende sonderende undersøgelse er udelukkende gennemført for at afdække den undren som opstod, og for at høre de ansattes tanker herom. På den måde kunne jeg få bekræftet, at det ikke blot var en undren, jeg som kriminologistuderende havde, men at det rent faktisk også var en undren, som de ansatte ude i den virkelige verden, har en interesse i at få undersøgt. Gennem den indledende sonderende undersøgelse er det blevet tydeligt, at der potentielt er behov for mere fokus på de indsatte seksualitet, og hvordan den påvirker deres afsoning. Det kan derudover spekuleres i, om der er indsatte i de danske fængsler, som fængselspersonalet erfarer ikke at kunne hjælpe i det omfang, de har behov for grundet deres seksualitet.

1.4 Aktualitet

I den indledende sonderende undersøgelse blev det tydeligt, at de ansatte sjældent møder indsatte, der har en anderledes seksualitet. For det første må det antages, at indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, i sig selv er en minoritet i Kriminalforsorgens institutioner. Der findes dog ikke noget statistik på indsatte seksualitet. Alene det faktum tydeliggør, hvor tabuiseret seksualitet, og især anderledes seksualitet, er i fængslerne. Det er ikke noget, der tales åbent om. Der kan alligevel

spekuleres i, hvor stor en del af de indsatte i de danske fængsler, der er en del af en seksuel minoritet. I 2017 og 2018 gennemførte Projekt SEXUS en repræsentativ undersøgelse af danskernes seksualitet. I denne rapport fremgår det, at 92% af 62.675 respondenter svarede, at de vil betegne dem selv som heteroseksuelle (Frisch, Moseholm, Andersson, Andresen & Graugaard, 2019). Derved er de resterende 8% homoseksuelle, biseksuelle, asekuelle eller andet, og udgør en seksuel minoritet. Der kan ikke med sikkerhed konkluderes, hvor mange af de indsatte i de danske fængsler, der er en del af en seksuel minoritet. Der kan dog spekuleres i det ved at tage udgangspunkt i tallene fra Projekt SEXUS. Da projektet er lavet i 2017 og 2018, tages der udgangspunkt i antallet af indsatte i 2018. I 2018 var det gennemsnitlige belæg i de danske fængsler på 2.008 (Kriminalforsorgen, 2020, s. 16). Med udgangspunkt i Projekt SEXUS og populationens seksualitet, kan det regnes ud at 161 af de i alt 2.008 indsatte, svarende til 8%, muligvis udgør en seksuel minoritet. Antallet er ikke svimlende, men der må kunne argumenteres for, at det faktum at fængselspersonalet har svært ved at arbejde resocialiserende med én indsat, er problematisk. Både for indsatte, men også for samfundet i helhed. Denne udregning anvendes ikke yderligere i studiet, men er blot lavet, for at tydeliggøre det potentielle omfang.

Gennem den indledende sonderende undersøgelse responderede nogle af de ansatte, at de ikke selv har erfaringer med denne type af indsatte, men tilføjer, at de selvfølgelig findes. Dertil tilføjes at disse indsatte helt sikkert kan have problemer, som kan være svære at dække, da personalet ikke bliver uddannet i, eller har redskaberne til at arbejde med denne målgruppe. Andre ansatte har selv stået, eller står lige nu med indsatte, som er en del af en seksuel minoritet, og ved ikke, hvad de skal stille op. De oplever, at disse indsatte har et særligt behov, som personalet har svært ved at dække, og kan udelukkende henvise til anden hjælp efter afsoning. I forbindelse med det organisatoriske og individuelle relationsarbejde, der ydes i Kriminalforsorgen, er opgaven at passe på de indsatte, mens de afsoner. Der skal sikres ro og orden for både borgere og indsatte. Det kræver kendskab til de problemer, de indsatte har. Fængslerne er totalinstitutioner, hvor de indsatte ikke er ens. Når mennesket spærres inde og frihedsberøves, skal det tages seriøst. Mennesket er komplekst, og det komplekse menneskes privatliv indskrænkes. Det er ikke kun det kriminelle i mennesket der indespærres, men både det politiske, religiøse og seksuelle menneske følger med. Disse dele af individet må der hverken ses bort fra, eller ignoreres under de indsattes afsoning, da det kan føre til en potentiel undertrykkelse af individet. Det er vigtigt, at det hele menneske ses i det resocialiserende arbejde med de indsatte, og at der arbejdes helhedsorienteret. Hvorvidt dette altid er tilfældet i

Kriminalforsorgen, som er underlagt et enormt pres, og samtidig skal rumme alle indsatte, kan der stilles spørgsmålstejn ved. Det ønskes derfor at undersøge:

2. Problemformulering

Hvordan oplever fængselspersonalet i de danske fængsler deres muligheder for at kunne arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, og hvad er de sandsynlige konsekvenser heraf?

Første del af problemformuleringen omhandlende fængselspersonalets oplevelser af muligheden for at kunne arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af seksuel minoritet, er et empirisk spørgsmål, som vil besvares gennem en teoretisk informeret empirisk analyse ved brug af kvalitative interviews med fængselspersonalet, samt teori om resocialisering. Anden del af problemformuleringen omhandlende de sandsynlige konsekvenser af disse muligheder, vil blive behandlet gennem en teoretisk diskussion på baggrund af fundene i den empiriske del, samt teori om køn og seksualitet samt straf. Et studie der direkte undersøger konsekvenserne, vil kræve en form for følgestudie med et mere longitudinelt design indeholdende procesdata, hvor de indsatte følges. Dette er desværre ikke muligt i dette studie, hvorfor de sandsynlige konsekvenser undersøges og diskuteres i et teoretisk afsæt.

2.1 Begrebsafklaring

2.1.1 Fængselspersonale

Det er i studiet ikke fundet relevant at begrænse faggrupper i fængslet. Både fængselsbetjente, socialrådgivere, resocialiseringskonsulenter, casemanagere, sygeplejersker, misbrugskonsulenter og andre kan have erfaringer med, eller behov for at arbejde med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet. De forskellige stillingsbeskrivelser kan alle være en del af det resocialiserende arbejde med de indsatte. Forud for interviewene er det dog sikret, at det fængselspersonale der interviewes, har erfaringer med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, og det resocialiserende arbejde heromkring, så empirien der indhentes, ikke er spekulativ.

Yderligere skal det understreges, at der udelukkende menes personale i fængslerne, når der skrives *fængselspersonale*. Det skyldes, at det gennem den indledende sonderende undersøgelse og kontakten med både arrester, fængsler, pensioner og KIF-afdelinger blev tydeligt, at de indsattes seksualitet fylder mest i fængslerne, og at det er her, personalet i højest grad efterspørger værktøjer til at arbejde

med disse indsatte under afsoning. I arresterne sidder de indsatte meget for sig selv, og interagerer ikke på samme måde med andre indsatte. Pensionerne er meget åbne, og det er de ansattes oplevelser, at der derved også er større plads til og forståelse for det anderledes. I KIF-afdelingerne eksisterer der ikke en dagligdag mellem indsatte, hvor det kan være nødvendigt at tænke over, hvordan man begår sig. På baggrund af udtalelser som disse fra de ansatte er det valgt, at dette studie udelukkende tager udgangspunkt i de danske fængsler og dermed fængselspersonalet.

2.1.2 Helhedsorienteret indsats

Indenfor kriminalpræventivt arbejde og resocialisering beskæftiger man sig med helhedsorienteret arbejde i det danske velfærdssystem, derfor også i Kriminalforsorgen. Når borgeren tilgås helhedsorienteret, skal dennes udfordringer anskues i relation til øvrige livsomstændigheder og situationer. Derudover skal der tages udgangspunkt i og tilpasses borgerens ønsker og behov. Problemstillinger må i det helhedsorienterede arbejde ikke anskues isoleret, men skal tænkes i helhed. Eksempelvis kan borgeren med misbrugsproblemer ikke blot have et behov for misbrugsbehandling, men også indsatser der berører andre dele af borgerens liv. Det kan være, at vedkommende har brug for hjælp til at komme i arbejde, eller skabe sig nogle sunde sociale relationer udenfor misbrugsmiljøet. I det helhedsorienterede arbejde indgår et tværsektorielt samarbejde, hvor forskellige fagprofessionelle tager del i arbejdet med borgeren. Eksempelvis bidrager Fængselsrejsesholdet til det resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgen, og indgår i det helhedsorienterede arbejde ved at give de indsatte med økonomiske problemer mulighed for gældsrådgivning. Yderligere er det en del af det helhedsorienterede arbejde i fængselsregi, at arbejdet fortsætter efter afsoning, hvis løsladte ønsker det. Grundet forskellige fagprofessioner og sektorer i det helhedsorienterede arbejde, kan opfattelsen og forståelsen af helhedsorienteret arbejde divergere. Her tages der dog udgangspunkt i, at helhedsorienteret arbejde er et helhedssyn på borgerens problemstillinger og behov, der løftes af et tværsektorielt samarbejde (Frank, Rand & Herold, 2020).

2.1.3 Indsatte

Som defineret ovenfor, i forbindelse med definitionen af *fængselspersonale*, gælder det selvfølgelig også for definitionen af indsatte, at der udelukkende menes indsatte i de danske fængsler, åbne såvel som lukkede. Der skelnes ikke mellem indsatte på forskellige afdelinger, da dette er underordnet for studiet. Det er derudover ikke valgt af afgrænse de indsatte i køn. Der er bevidsthed om, at der i de danske fængsler er stor overvægt af mandelige indsatte. I 2019 var kun 5 % af de nyindsatte kvinder (Kriminalforsorgen, 2019b, s. 6). Det er alligevel valgt ikke at lave en afgræsning i køn, da det ikke

er fundet relevant at afgrænse til udelukkende at undersøge mandefængsler og mandelige indsatte, da fortællinger og beretninger om kvindelige indsatte fra fængselspersonalet er vurderet som en styrke i dette studie. Uanset om disse kommer fra mandeligt eller kvindeligt fængselspersonale. Der er yderligere i dette studie en interesse i fængselspersonalet. Det er fængselspersonalets erfaringer og oplevelser, der er det empiriske grundlag, og da 40% af de ansatte i Kriminalforsorgen er kvinder (blivfaengselsbetjent.dk), er det fundet relevant ikke at udelukke det kvindelige køn fra studiet. Ved at medtage kvinder i Kriminalforsorgen, om de er indsatte eller fængselspersonale, er der åbne muligheder for at have mere perspektiv på køn og seksualitet i fængselskulturen og ikke mindst diskutere, hvordan der muligvis er forskel på, hvordan køn og seksualitet opfattes og forstås afhængigt af kulturen omkring køn og seksualitet, og hvordan individet er placeret heri.

2.1.4 Seksuel minoritet

Definitionen af *seksuel minoritet* tager udgangspunkt i rapporten *Sex i Danmark* fra 2019, som er udarbejdet af Statens Serum Institut og Aalborg Universitet under Projekt SEXUS (Frisch et al, 2019). Rapporten omhandler danskernes seksuelle verden og hverdag, herunder seksuel identitet, erfaring og tilfredshed. Ifølge SEXUS er en vis procentdel af befolkningen ikke heteroseksuelle.

Billede 1: Spørgsmål og svarkategori C: Seksuel orientering (tiltrækning, erfaring, identitet)

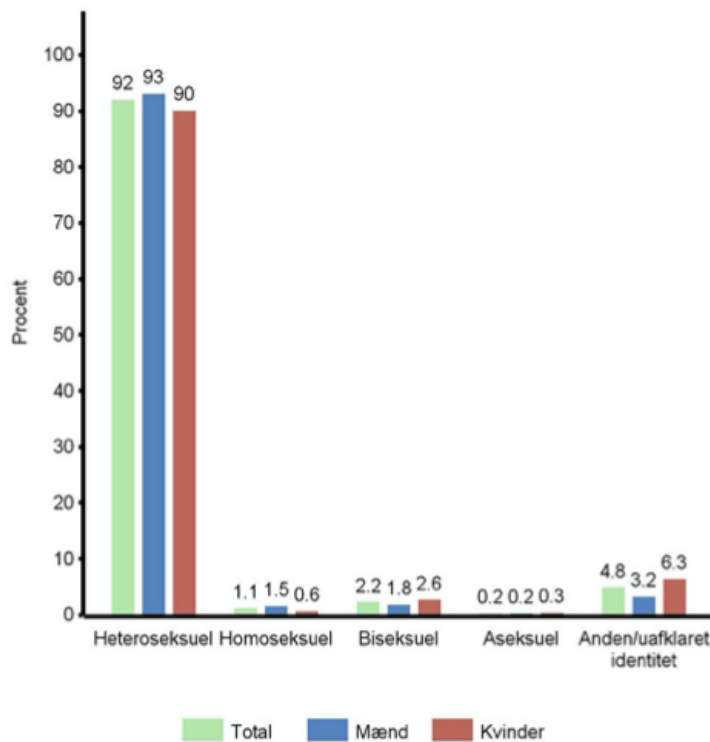
Question: Hvordan vil du beskrive din seksuelle identitet?

Jeg er heteroseksuel
Jeg er homoseksuel (bøsse eller lesbisk)
Jeg er biseksuel
Jeg er aseksuel
Jeg kan ikke placere mig i de nævnte kategorier
Ved ikke/uafklaret

(SEXUS, 2017, s. 58)

Som det fremgår af billede 1, er respondenterne blevet spurgt: ”Hvordan vil du beskrive din seksuelle identitet?” Svarkategorierne, som fremgår ovenfor, vil i dette studie blive anvendt til at definere en seksuel minoritet. Begrebet minoritet betyder mindretal, og står i modsætning til majoritet, som betyder flertal. Emnet udgør altså en mindre del i en helhed. Af nedenstående billede fremgår SEXUS’ respondenteres svar på ovenstående spørgsmål:

Billede 2: Svarfordeling: seksuel identitet

(Frisch et al, 2019, s. 83)

Som det fremgår af ovenstående billede 2, har 92% af respondenterne til spørgsmålet om deres seksuelle identitet svaret, at de vil beskrive sig selv som værende heteroseksuel. Kun 1,1% er homoseksuelle, 2,2 % er biseksuelle, 0,2% er aseksuelle, og 4,8% af respondenterne har ikke kunne placere deres seksuelle identitet i kategorierne, eller er uafklarede omkring deres seksuelle identitet. Tilsammen udgør de der har svaret, at de *ikke* er heteroseksuelle 8%. Som tidligere forklaret er denne kategorisering udgangspunktet for at definere en seksuel minoritet i dette studie. Indsatte der identificerer sig som værende homoseksuelle, biseksuelle, aseksuelle eller anden/uafklaret, vil i dette studie derfor falde ind under definitionen som seksuel minoritet. Med andre ord er de, der er en del af den seksuelle minoritet, alt andet end heteroseksuelle. De 8% opfattes som en minoritet, da det er et mindretal overfor de 92% heteroseksuelle. Dermed er indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, indsatte, der kan kategorisere sig selv som de 8% af respondenterne der *ikke* identificerer sig selv som heteroseksuel. Det kan ikke antages, at andelen er den samme i fængslerne, som i resten af populationen. Men uanset præcist antal eller procentdel, så eksisterer der indsatte, som er en del af en seksuel minoritet. Antal eller procentdel er her underordnet. Studiet er fuldt ud bevidst om, at det er en minoritet der er tale om – også i fængslet. Uanset om der er tale om 2 eller 200 indsatte, må der

kunne argumenteres for, at sidder der blot én indsat som, fængselspersonalet ikke har mulighed for at arbejde optimalt med grundet dennes seksualitet, er der et substantielt problem.

Som det fremgår af ovenstående, er der i dette studie valgt at lave en afgrænsning indenfor seksualitet. Grunden til at indsatte, som er en del af en seksuel minoritet, og ikke alle indsatte uanset seksualitet undersøges er, at det ønskes at vide meget om lidt, frem for at vide lidt om meget. Fængselspersonalet arbejder med alle indsatte uanset seksualitet, religion, etnicitet, politisk holdning eller køn. Deres arbejde er derfor meget bredt. For at afgrænse og fokusere studiet, er det derfor valgt at tage udgangspunkt i den seksuelle minoritet.

3. Litteraturreview

Dette studie placerer sig mellem forskning indenfor resocialisering, køn og seksualitet samt straf, hvor fængslet er omdrejningspunktet. Indenfor resocialisering eksisterer forskning fra forskellige lande og fængsler, og af forskellige målgrupper. Nogle studier fokuserer på kulturelle uhensigtsmæssigheder i resocialiseringsprogrammerne (Morseu-Diop, 2010), nogle på vigtigheden af brugen af evidensbaserede resocialiseringsprogrammer (Taylor, 2017), mens andre hævder at resocialiseringsprogrammerne kan reducere recidiv, hvis de indsattes behov mødes (Arbour, Lacroix & Marchand, 2021). I feltet omhandlende køn og seksualitet i fængslerne eksisterer blandt andet socialkonstruktivistiske studier om seksuel orientering i fængslerne (Gibson & Hensley, 2013). Derudover undersøger studier magtperspektivet tilknyttet den sociale identitet i fængslet (Bosworth & Carrabine, 2001), seksuelle aktiviteter mellem indsatte (Hensley & Tewksbury, 2002), samt studier i hvordan fængselsmiljøet påvirker de indsattes seksuelle identitet (Tewksbury & Navarro, 2018). Om seksuelle minoriteter i fængslerne har Smoyer, Divita & Perrault (2021) beskæftiget sig med maskulin legemliggørelse blandt seksuelle minoriteter i kvindefængsler. Strafforskningen er også bred, og indeholder studier i forståelsen af strafbegrebet som noget subjektivt, hvori følelser skal indregnes (Montag & Sobek, 2019)(Kolber, 2009), samt studier baseret på de indsattes oplevelser af straffens hensigt og strenghed (Van Ginneken & Hayes, 2017). Alligevel eksisterer der i krydsfeltet mellem ovenstående videnskabelig litteratur et forskningshul, hvor personalets resocialiserende arbejde med seksuelle minoriteter i fængslerne ikke er undersøgt. Derfor undersøger dette studie hvordan fængselspersonalet oplever at kunne arbejde helhedsorienteret med seksuelle minoriteter, og hvad konsekvenserne heraf er. Det resocialiserende perspektiv er fokuseret på de seksuelle minoriteter, mens køn og seksualitet samt strafperspektivet indgår i belysningen af, hvilke

konsekvenser det har for de seksuelle minoriteter, at personalets muligheder for at arbejde resocialiserende med dem er som fremanalyseret.

4. Design

Dette studie er tilrettelagt eksplorativt, hvor det ønskes undersøgt, hvilken mening fængselspersonalet tillægger helhedsorienteret indsats for indsatte, der er en del af en seksuel minoritet. Den mening, som fængselspersonalet tillægger den helhedsorienterede indsats, er baseret på en praksisbaseret erfaring. Empirien der gennem interviews med fængselspersonalet er indsamlet, har karakter af at være hverdagspraktisk og ikke idealistisk. Derfor understreges det her, at *meningen* er baseret på praksis. Der gøres brug af en intensiv strategi, hvor det ønskes at vide meget om lidt, frem for at vide lidt om meget. Det prioriteres at gå i dybden med et afgrænset område, fremfor at afdække et stort område (Andersen, Binderkrantz & Hansen, 2012, s. 75).

Første del af forskningsspørgsmålet, der omhandler, hvordan fængselspersonalet oplever at have mulighed for at arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er den del af en seksuel minoritet, vil blive belyst gennem individuelle, kvalitative interviews med fængselspersonalet. Dette spørgsmål besvares gennem fængselspersonalets egne erfaringer, oplevelser og tanker omkring dette spørgsmål i kobling med teori om resocialisering. Anden del af forskningsspørgsmålet, der omhandler sandsynlige konsekvenser af fængselspersonalets muligheder, vil blive analyseret ud fra disse interviews i sammenhold med teori om køn og seksualitet samt straf.

Studiets teoretiske ramme indeholder resocialiseringsteori, teori om køn og seksualitet samt strafteori. Robinson & Crows (2009) resocialiseringsteori anvendes som teoretisk baggrund for interviewet med fængselspersonalet, og til at svare på spørgsmålet omhandlende fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret med seksuelle minoriteter. Judith Butlers (1990) queer-teori om køn og seksualitet samt David Hayes (2018) strafteori anvendes i sammenspil til en analyse og diskussion af sandsynlige konsekvenser af disse muligheder. Kønsteori indgår i analysen gennem teoretisering af køn som performativt og den heteronormative matrix, som anvendes på fængselspersonalets udtalelser om og oplevelser med seksuelle minoriteter i fængslet. Denne analyse bidrager til en diskussion af betydningen af køn og seksualitet i forhold til fængselspersonalets arbejde og seksualitet i fængslet generelt. Strafteori anvendes til analyse af de sandsynlige konsekvenser, hvor teoretisering af kontekstuel straffesmerter bidrager til en analyse og diskussion af strafforståelsen, og hvad straffen inkluderer. I sidste ende vil det blive diskuteret, hvorvidt indsattes køn og seksualitet har betydning

for, hvor gode eller dårlige fængselspersonalets muligheder er for at kunne arbejde helhedsorienteret med de indsatte, og hvorvidt disse indsattes behov, er svære for personalet at imødekomme. I forlængelse heraf vil det diskuteres, hvorvidt disse muligheder har betydning for den straf, som indsatte udstår under afsoning.

5. Metode

Der bliver i studiet arbejdet abduktivt. Abduktion er hovedsageligt kendetegnet ved, at fænomener fortolkes og genskrives i ny kontekst på baggrund af teoretisk funderede overvejelser. Fængselspersonalets helhedsorienterede arbejde med de indsatte fortolkes og sættes i ny begrebslig kontekst gennem den teoretiske ramme af resocialisering, køn og seksualitet samt straf. Abduktivt arbejde forstås derved som sammenslutningen af deduktion og induktion. Induktionen bidrager til en åben tilgang til empirien, og deduktionen bidrager til, at der tages udgangspunkt i allerede eksisterende teori, fremfor at sigte efter at generere ny (Fuglsang & Olsen, 2005, s. 30).

5.1 Interview

Der er gennemført kvalitative interviews med et udsnit af det danske fængselspersonale, med formålet at kortlægge deres erfaringer med indsatte, som er en del af en seksuel minoritet. Igennem interviewet kortlægges personalets erfaringer og praksis med at arbejde helhedsorienteret og resocialiserende med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet. Det er valgt at gennemføre kvalitative interviews, da disse giver mulighed for mere dybdegående analyse af fængselspersonalets egentlige erfaringer, modsat det kvantitative spørgeskema, som vil muliggøre en mere formel analyse.

Der er forud for gennemførelsen af interviewene søgt tilladelse hertil hos Direktoratet for Kriminalforsorgen, som naturligvis er godkendt. Derudover er der igennem samarbejdet mellem DSRF og Kriminalforsorgens institutioner etableret kontakt til fængselspersonale i både åbne og lukkede fængsler, som har erfaring med at arbejde med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, og som ønsker at deltage i interviewene.

5.1.1 Udvalgelse af informanter

Da formålet med disse interviews er at få indsigt i, hvordan fængselspersonalet oplever og forholder sig til det faglige arbejde med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, er informanterne valgt ud fra, at de har erfaringer med netop disse indsatte. Formålet er at få indblik i deres akkumulerede erfaringer og for at undgå spekulative, er fængselspersonale, der ikke har erfaringer med disse

indsatte, ikke aktuelle at interviewe til dette studie. Det ønskes igennem interviewene at blive præsenteret for narrativer, fortællinger om hændelser og forløb samt konkrete indsatte, som fængselspersonalet har arbejdet med. Interviewene er gennemført som individuelle interviews. Der er gennemført i alt tre interviews, hvor én informant er uddannelsesvejleder og to er casemangere. Informanterne repræsenterer både mande- og kvindeslægt samt forskellige seksualiteter. De er ansatte i tre forskellige fængsler, og har derved forskellige hverdage og indsatte. Informanterne har forud for interviews underskrevet et standard informeret samtykke, der muliggør brugen af deres udtalelser i dette studie.

5.1.1.1 Ethiske og metodiske overvejelser omhandlende interview af fængselspersonale

Der er grundet min egen position som ikke bare kriminologistuderende, men også samarbejdspartner til informanterne foretaget særlige etiske såvel som metodiske overvejelser om interview af fængselspersonalet

Genkendelighed og Indforståethed

Informanterne har forud for godkendelsen i Kriminalforsorgen selv sagt ja til at deltage i interviewene. Det betyder, at der ikke eksisterer et direkte ledelsesmæssigt pres på dette fængselspersonale. Der kan dog være nogle andre etiske problematikker, som skal tages stilling til, når fængselspersonale interviewes. Især genkendelighed er en gennemgående tematik, som på flere måder skal behandles. Ud over at fængselspersonalet kan komme med fortællinger om indsatte, som kan gøre de indsatte genkendelige, kan fængselspersonalets holdninger, meninger og udtalelser potentielt også gøre dem genkendelige. I transskriptionen af interviewene er alle navne, steder og andre personfølsomme informationer anonymiseret, så genkendeligheden er så lav som muligt. Hvad angår fængselspersonalets holdninger, meninger og udtalelser, er disse holdt ude af transskriptionen, hvis det er fundet så karakteriserende, at der kan ledes tilbage til fængselspersonalet. Dette er dog en balancegang, da interviewene også er gennemført for at få indsigt i fængselspersonalets arbejde. Internt i Kriminalforsorgen eller i enkelte institutioner kan fængselspersonalet måske være "kendt" for at have en vis holdning, og kollegaer vil muligvis kunne genkende udtalelser fra fængselspersonalet. Det er dog min erfaring på baggrund af samarbejdet mellem Fængselsrejsesholdet og Kriminalforsorgen, at de holdninger, meninger og udtalelser der er taget med, ikke er nogle fængselspersonalet står alene med, men at det før er hørt fra andre ansatte. Selvfølgelig ikke ordret, men i de temaer vi i interviewene har bevæget os indenfor.

Grundet mit arbejdsmæssige kendskab til fængselspersonalet kan der være risiko for, at der i interviewene er en vis indforståethed. Denne indforståethed kan resultere i, at udtalelser forudsætter

mit indgående kendskab, eller at jeg fanger antydninger, som en anden interviewer, der ikke har samme relation, ikke vil fange. Dette kan både være en fordel og en ulempe. Der kan være risiko for, at relationen medfører, at fængselspersonalet taler over sig, og potentielt fortæller mere end de ville have sagt. Jeg har derfor været meget opmærksom på et ekstra beskyttelseshensyn, så det kun er udtalelser relateret til dette studie, som indgår i transskriptionen. Den gode relation og risikoen for, at fængselspersonalet taler over sig, kan dog også have positive fortegn. Det kan medføre, at de er mere åbne og ærlige, og føler sig mere trygge i at vende diverse bekymringer, problematikker og tanker med mig. Indforståetheden kan også med positivt fortegn medføre, at snakken glider lettere, og at der kommer bredere omkring forskningsfeltet.

Jeg har både før, under og efter interviewenes gennemførelse været opmærksom på ovenstående etiske og metodiske overvejelser. Det har praktisk haft betydning i udformningen af interviewguiden, hvori der indgår henvisninger til uddybelser, eksempler og forklaringer, så i hvert fald indforståetheden ikke træder så tydelig frem. I efterarbejdsdelen af interviewene, har jeg været opmærksom på og kritisk overfor, hvor meget af det sagte, der er blevet transskriberet for at beskytte fængselspersonalet.

Position og (selv)selektion

Som skrevet har det også qua min arbejdsmæssige position været relevant at foretage overvejelser omkring min position som interviewer og undersøger. I bund og grund er interviewene et møde mellem to individer. Det er også et møde mellem en kriminologistuderende og en fængselsansat. Samtidig er det et møde mellem to samarbejdspartnere. Jeg selv, interviewer, og informanten er altså på én og samme tid i forskellige sociale kategorier, og det er derfor relevant at overveje, hvilken rolle dette spiller for interviewet og den empiri, der herigennem indhentes. Jeg har to kasketter på, og er både kriminologistuderende og leder af Fængselsrejsesholdet, og hvorvidt skellet herimellem er tydeligt, og overhovedet skal være tydeligt, har betydning for interviewet. I relationen kriminologistuderende-fængselspersonale kan der spekuleres i, at fængselspersonalet vil have en forudindtaget forestilling om, at jeg befinder mig kritisk overfor Kriminalforsorgen, og hvordan der i praksis arbejdes. Fængselspersonalet kan have en forestilling om, at jeg, som kriminologistuderende, kommer med en akademisk, idealistisk forestilling om deres arbejde, og at jeg kan være forholdsvis uvidende om forholdet mellem teori og praksis. Fordi jeg samtidig leder DSRFs Fængselsrejseshold, og dermed kender både praksis og har kendskab til fængselspersonalet, er situationen dog anderledes. Jeg har en rolle i en organisation, som samarbejder med Kriminalforsorgen. Kriminalforsorgen er en af DSRFs vigtigste samarbejdere, da over 50% af klienterne kommer fra Fængselsrejsesholdet. Det vil

derfor uden samarbejdet med Kriminalforsorgen ikke være muligt på samme måde at hjælpe den samme mængde udsatte borgere. Jeg har derfor et forsigtighedshensyn at tage, som højest sandsynligt vil påvirke studiet. Grundet mit ledelsesansvar værner jeg selvfølgelig om samarbejdet med Kriminalforsorgen, hvilket jeg som udelukkende kriminologistuderende ikke ville have været tynget af. Jeg har på forhånd en relation til informanterne, nogle mere etableret end andre. Essentielt er dog, at vi har et kendskab til hinanden og vores position inden interviewet. I den forbindelse giver det også mening at overveje selektion og selvselektion. I forbindelse med den indledende sonderende undersøgelse og den allerede eksisterende relation, som resultat af den indledende sonderende undersøgelse eller ej, kan der være et element af selvselektion. Som skrevet tidligere har fængselspersonalet med stor interesse sagt ja til at deltage i dette studie gennem interviews. De der har sagt ja, er uden tvivl fængselspersonalet, der mener, at undersøgelsesområdet er vigtigt, og at de selv kan bidrage hertil. Det er derfor ikke givetvis et repræsentativt udsnit af det danske fængselspersonale, men nærmere et udsnit af de, der har en ideologi på dette område. Informanterne er med andre ord særligt udvalgte, og ikke tilfældigt udvalgte. Yderligere er de som nævnt valgt ud fra, at de har erfaringer med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet. Erfaringen og ideologien er muligvis svær at skille ad, da det kan antages, at eksistensen af erfaring med disse indsatte, fordrer et blik på, at det er et vigtigt område at få undersøgt.

Ovenstående tanker om genkendelighed, indforståethed samt position og selvselektion har betydning for studiets reliabilitet og generaliserbarhed. I kvalitative interviews kan der argumenteres for, at der i forvejen er en lav grad af reliabilitet, da det sjældent er muligt at gentage et interview og få nøjagtig samme svar, da informanten er et menneske og ikke en robot. I dette studie har især det forudgående kendskab imellem informant og interviewer betydning for reliabiliteten, da det er tvivlsomt, at en anden interviewer uden dette kendskab eller denne relation, vil få samme svar fra informanterne. Samtidig har disse faktorer også betydning for generaliserbarheden. Som skrevet kan der hos informanterne være en parallel mellem erfaringer med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, og interessen i at deltage i dette studie. Informanternes udtalelser kan derfor ikke generaliseres til populationen af fængselspersonale, da det må antages, at ikke alt fængselspersonale hverken har erfaring eller særlig interesse i dette område. Alligevel giver informanternes udtalelser indsigt i, hvordan en del af populationer oplever dette arbejde.

5.1.2 Gennemførelse af interviews

Interviewene er gennemført semistrukturerede. Det er karakteristisk for det semistrukturerede interview, at det har en vis struktur, som dog kan afviges. Intervieweren gør brug af en interviewguide indeholdende temaer, og har derved en række forberedte spørgsmål, der ønskes besvaret under interviewet. Rækkefølgen på spørgsmålene kan variere, ligesom ordlyd kan tilpasses det enkelte interview. I det semistrukturerede interview er det muligt at stille uddybende, opfølgende og forklarende spørgsmål efter behov, ligesom der er plads til, at informanten kan stille spørgsmål. Metodens relative åbenhed giver interviewer mulighed for at styre interviewet, og for at have opmærksomhed på usete temaer og nuancer (Harrits, Pedersen & Halkær, 2012, s. 149-150).

Interviewene med fængselspersonalet er blevet gennemført over kommunikationsmedierne Microsoft Teams og Zoom. Fængselspersonalet arbejder selvsagt i fængsler, hvortil adgangen er begrænset. Grundet COVID-19 og restriktioner omhandlende fysisk fremmøde, er denne adgang dog yderligere begrænset, for ansatte såvel som besøgende. Det er derfor valgt at gennemføre interviewene virtuelt. Fordelen ved at gennemføre interviewene på denne måde er, at både Microsoft Teams og Zoom muliggør både video- og lydoptagelse. Det er dermed muligt at både gennemse og gennemlytte de gennemførte interviews, hvilket kan være fordelagtigt, når de skal transskriberes og analyseres. Selve gennemførelsen af interviewene var tilfredsstillende. Grundet dårlig forbindelse blev slutningen af det ene interview dog gennemført via telefonopkald. Dette har dog ingen betydning for selve transskriptionen og empirien, udover at der er et hul, hvor der startes et andet sted end der sluttes (Bilag 2, s. 11).

Generelt er optagelse af interviews en hjælp til interviewerens hukommelse. Lydoptagelsen giver interviewer mulighed for at transskribere interviewet ordret, så de eksakte formuleringer indgår i transskriptionen. Videooptagelsen muliggør en unik mulighed for at kunne analysere kropssprog, som gennem udelukkende lydoptagelse ikke er muligt. Ved at optage interviewet, kan intervieweren koncentrere sig om at være til stede i interviewet, og skal ikke bekymre sig om, at huske at tage de rette notater. På den måde bidrager intervieweren ikke selv aktivt til at distrahere, bryde flow eller afbryde gennem notatagtig (Kvale & Brinkmann, 2015). I dette studie vil informanternes kropssprog ikke blive analyseret eller brugt. Videooptagelsen har under transskriptionen udelukkende været brugt til at mundaflæse, hvis lydfilen har været uklar, og det har været svært at høre det sagte.

Interviewene blev gennemført med interviewer som værende åben og fortolkende. Det vil blandt andet sige, at der var åbenhed for nye aspekter fra den interviewede, og at der blev stillet fortolkende, opklarende spørgsmål undervejs (2015). Dette fungerede efter hensigten, da det gav et element af

samhørighed. Der bliver eksempelvis flere gange i interviewene sagt fra interviewers side: ”Jeg hører dig lidt sige at du oplever at (...). Er det rigtig forstået?”. Herefter be- eller afkræfter informanten den fortolkning, der er lavet. Yderligere medfører denne åbne og fortolkende rolle, at informanterne ofte kom med yderligere tilføjelser til deres udsagn, som måske ikke var kommet frem, hvis udsagnet blot var accepteret og ikke fulgt op.

5.1.3 Udarbejdelse af interviewguide

Forud for tilrettelæggelsen af interviewene er der foretaget søgning i genstandsfeltet. For at være sikker på, at resultatet af interviewene kan anvendes i studiet, ønskes det, at metoden skal gå hånd i hånd med teorien. Interviewguiden er derfor informeret af flere forskellige typer af input, som dels omhandler egne fornemmelser af feltet, den indledende sonderende undersøgelse, teori og eksisterende forskning. Input fra disse kilder har bidraget til, at interviewguiden er udformet som den er.

Interviewguiden anvendes i dette studie i et semistruktureret interview, hvor afvigelse og ændring af rækkefølge er mulig. Dermed er interviewguiden yderligere med til at intervieweren løbende vender tilbage til de centrale emner og spørgsmål, så intet af det relevante udelukkes. For at eliminere forkerte eller uklare formuleringer, forkert prioritering af spørgsmål eller uhensigtsmæssige rækkefølger på spørgsmål og/eller temaer, gennemføres der forud for de endelige interviews test-interviews, hvor disse potentielle fejl kan elimineres. Interviewguiden fremgår af Bilag 1.

I Interviewguiden fremgår forskellige temaer inspireret af den inddragede teori. Der spørges ind til informanternes opfattelse og forståelse af helhedsorienteret arbejde samt deres oplevelser af at kunne yde denne indsats. Det er essentielt at få informanternes definition på og forståelse af helhedsorienteret arbejde, da det er et begreb, der er gennemgående i interviewet såvel som studiet, og som der potentielt kan være forskellige opfattelser af afhængig af profession. På denne måde skabes et fælles grundlag mellem informant og interviewer, så der ikke snakkes forbi hinanden. I forhold til de seksuelle minoriteter, bliver personalet spurgt ind til deres erfaringer med disse indsatte. Der spørges både ind til succeshistorier og mindre vellykkede anekdoter, så åbenheden fremgår tydelig. Strafperspektivet indgår ikke direkte som et tema i interviewguiden, da analysen hvori strafteori indgår, laves på baggrund af de to andre tematikker og fængselspersonalets udtalelser hertil (Bilag 1).

Interviewguiden er i praksis anvendt som en slags metaforiske bander, så kuglen holdes på banen. Som det fremgår af de transskriberede interviews, ligger nogle mere op af interviewguiden end andre. De forskellige temaer er til stede i alle tre interviews, men ikke alle spørgsmål er blevet stillet i alle

interviewene. Som det fremgår af interviewguiden, er der en del potentielle, uddybende og opfølgende spørgsmål. Hvorvidt disse blev stillet, var afhængigt af informantens udtalelser. Netop dette var formålet med at forme interviewguiden på denne måde, så der i interviewene var plads til, at samtalerne kunne udvikle sig, og der kunne være plads til anekdoter, fortællinger og historier. Dermed har interviewguiden haft en indbydende karakter, som har fungeret efter hensigten. Det fremgår yderligere af interviewguiden, at det er overvejet, hvordan der arbejdes med allerede eksisterende viden. En del af fængselspersonalets udtalelser indeholder viden, som jeg allerede kendte til. Derfor er de uddybende og forklarende spørgsmål vigtige for at interviewet ikke bliver for internt. På trods af at jeg er bekendt med, hvad en casemanager arbejder med i fængslet, bad jeg informanten uddybe og fortælle mere om denne stilling. Dette var et gennemgående fokus i interviewguiden.

5.1.4 Transskription af interviews

Gennem transskription omdannes lydoptagelser fra tale til tekst, for at kunne anvende interviewdataene i studiets analyse. Igennem denne omdannelse oversættes det talte sprog til et skrevet sprog. Interviewet er en social interaktion mellem individer, hvor toneleje, ordvalg og kropssprog er en del af interviewet. Det foregår mellem de, der deltager i interviewet, og er ikke tilgængeligt for de, der ude af kontekst læser transskriptionen og dermed også analysen (Kvale & Brinkmann, 2015).

Som skrevet er formålet med transskription at omsætte interviewdata til materiale, der kan anvendes til videre analyse. Omfanget og formen af transskriptionen varierer efter interviewdataene, formålet med studiet samt ressourcer og muligheder for transskription. Transskriptionen af interviewene i dette studie er lavet forholdsvis simpel. Det er ikke fundet relevant at medtage alle fyldeord, tænkepauser, relationssnak med mere. Derfor er der transskriberet til et modereret skriftsprog. Det vil sige, at der stadig indgår lidt talesprog og fyldeord, men hvor det ikke er relevant, er det ikke medtaget. Det er indholdet i det sagte, der er interessant for dette studie, hvorfor der er transskriberet på denne måde. Da der ikke har været flere inde over transskriptionen af interviewene, er der ikke udformet en direkte transskriptionsnøgle. Alligevel er der udformet nogle ”regler”, så de tre interviews transskriberes ens. For det første har interviewer og informanter fået tal. Når der skrives 0: er det altid interviewerens sagte ord, der transskriberes. Det første gennemførte interview (Bilag 2) er med informant nummer 1 (herefter I1), andet interview (Bilag 3) er med informant nummer 2 (herefter I2) og tredje interview (Bilag 4) er med informant nummer 3 (herefter I3). I transskriptionen fremgår en række uafbrudte punktummer, ... , som værende udtryk for, at der er pauser mellem de sagte ord. Det er i transskriptionen nødvendigt at anonymisere udtalelser fra informanterne, da både de og de indsatte

der muligvis tales om gennem eksempler, skal anonymiseres. På den måde sikres det, at intet af det sagte kan ledes tilbage til hverken fængselspersonale eller indsatte. Når der anonymiseres, skrives en stjerne, *. Stjernen kan stå i stedet for navne, steder, domme eller andre konkrete ord, som gør genkendeligheden høj. I transskriptionen anføres kommentarer indsat mellem to hashtags, # (...) #. Fængselspersonalet kommer i interviewene med flere anekdoter og konkrete fortællinger om deres arbejde, hvori de citerer noget tidligere sagt af dem selv eller andre. I disse tilfælde indrammes sætningen af citationstegn i begge ender, ”(...)”.

6. Teori

6.1 Resocialisering

Resocialisering kan ses som et mål eller en målsætning, en proces eller en fremgangsmåde. Afhængigt af hvordan det defineres, kan resocialisering ses som en forbedring af personens livssituation eller en re-integrering i samfundet. Det er en form for genoprettelse, hvor individet dirigeres tilbage til en tilstand. Det forudsættes, at der har været en tidligere socialisering eller integrering i samfundet. Denne forudsætning betyder, at der kan tales om en symbolsk proces fra eksklusion af den straffede til inklusion af den løsladte. Det er altså både en adfærdsændring men også en symbolsk proces, som foregår på samfundsniveau. I begge tilfælde er der et udgangspunkt fra en tidligere socialisering og integrering i samfundet (Robinson & Crow, 2009, s. 2).

6.1.1 Resocialiseringens mange former

Indenfor resocialisering er det essentielt at have blik for, hvad det er for en opfattelse der tillægges det individ, der skal straffes, da det er determinerende for, hvordan resocialisering kan tænkes. Er individet et frit, rationelt menneske, der søger maksimal nydelse, og som Beccaria vi sige frit vælger at begå kriminalitet? Eller betragtes individet ud fra et mere deterministisk perspektiv, hvor forbryderen reduceres til et mere eller mindre passivt offer for interne og eksterne påvirkninger, og som Lombrosso vil sige, ikke selv kan vælge grundet manglende egenskaber? Afhængigt af hvordan den, der skal straffes betragtes, skal straf og resocialiseringen indrettes derefter. Det er væsentligt at kigge på forståelserne ud fra, hvilket perspektiv individet betragtes i (2009, s .4). I Danmark betragtes kriminelle som rationelle individer, som kender konsekvenserne af sine handlinger. Der må altid kunne diskuteres, at der mellem Becceria og Lombrosso findes en mellemliggende opfattelse, hvor individet hverken er helt frit eller helt passivt. På trods af individets rationalitet har sociale mønstre

og kontrol potentielt en stor betydning for de, der vælger at begå kriminalitet. Nogle vælger det aktivt til, mens andre kan føle sig tvunget af eksterne faktorer, måske fordi alternativet er værre, eller fordi individet ikke kan stå for det kollektive pres fra miljøet.

Der er forskellige former for resocialisering, og begrebet er ikke så simpelt, som det umiddelbart kan lyde. Resocialisering kan betragtes som en straf, et alternativ til straf eller noget, der følger med straffen. Det er væsentligt at have for øje, hvordan den formelle straf betragtes, da straf ikke bare er straf. Det kan betragtes som afskrækkelse, indespærring eller resocialisering. Resocialisering som formel straf kan eksempelvis være tiltag som samfundstjeneste, fodlænke eller prøveløsladelse, som er underlagt tvang og har et fremadrettet perspektiv, hvor straffen har en fremadskuende effekt. Yderligere kan resocialisering som formel straf også anskues retributivistisk, hvor det er gengældelse, der er i fokus. Her handler det om proportionalitet og retfærdighed og er et mere bagudrettet perspektiv, hvor det handler om at få genoprettet noget, der er ødelagt – ikke at sikre, at forholdene på individ- og samfundsniveau bliver bedre fremadrettet (2009, s. 6-7). Andre mener, at resocialisering fremfor at være straf er modgift på straf. Alt det dårlige, der følger med straffen, skal resocialiseringen forsøge at gøre op med. Det er en symbolsk proces, som først kan sættes i gang efter straffen er udstået. Resocialiseringen betragtes i dette perspektiv som den hjælp og støtte, der er med til at modvirke den formelle og uformelle strafs konsekvenser.

Ud fra et utilitaristisk perspektiv er det både etisk og moralsk rigtigt at resocialisere, hvis det skaber den største lykke for flest. Det er selvfølgelig noget, der på samfundsniveau skal gøres op. Men uformel straf er i denne sammenhæng alt, der ligger udover den formelle straf, eksempelvis afhængighed af sociale ydelser og overgældsættelse efter afsoning, som på en række områder stiller individet dårligere efter løsladelse end før afsoning (2009, s. 10). I den Right-baserede tilgang til resocialisering er det den uformelle straf, der er utilsigtede konsekvenser, som den formelle straf afføder, der er i fokus. Ud fra dette perspektiv mener man, at individet skal have en ret til resocialisering og derigennem hjælp til at undgå at falde tilbage i kriminalitet. Domfældte må ikke stå ringere økonomisk, socialt og mentalt efter frihedsberøvelse end før (2009, s. 8).

Der kan opstilles kritik mod de forskellige grene af resocialiseringen. Der er ingen, der skal have længere straffe for, at det er muligt at nå at blive resocialiseret. Det kan dog med korte straffe være svært at nå at arbejde resocialiserende med de indsatte, da resocialisering kræver tid. Denne tidsdimension vil kritikere mene er underfokuseret i litteraturen om resocialisering. Resocialisering som straf kan tilskrives kritik, da der kan stilles spørgsmålstejn ved, om resocialiseringen skal ske under tvang, eller om det skal være et tilbud. Gennem resocialisering som straf følges en model, hvor det

forsøges at ensrette og adfærdsregulere ud fra skemaer, og der kan spekuleres i, hvorvidt det enkelte individs behov mødes til fulde. Kritikere mener, at resocialisering som straf vil sige, at krav om tilsyn og andre vilkår er en del af straffen, og kan derfor ikke betragtes som resocialisering alene. Det er derved en tvangsforanstaltning. I stedet kan der skues mod en mere antropocentrisk klient-baseret model, som er menneskecenteret, og er funderet i frivillighed, aktiv inklusion og medbestemmelse. En direkte modsætning til resocialisering som straf. Forskning viser dog, at tvang har virkning, så derfor er det ofte den, der kommer i fokus, og den der er mest udpræget. Til sidst er der selvfølgelig de kritikere, der stiller spørgsmålstejn ved om og hvorfor den domfældte, der har begået nogle skrækkelige handlinger og har gjort et andet individ til offer, skal have et favorabelt tilbud om hjælp. Denne kritik kan kobles til diskussionen om retsfølelse og diskussionen af, hvorvidt gerningsmanden i respekt for ofret ikke skal have det ”for godt” (2009, s. 10-13).

6.1.2 A change for the better

Især Robinson & Crows måde at tænke resocialisering på gennem ”*Change for the Better*”, vil i dette studie være det grundlæggende perspektiv på resocialisering. Tanken om, at de indsatte skal resocialiseres eller reintegreres til det gode liv, anses som værende urealistisk. Måske har lovbruderne ikke været inkluderet i samfundet tidligere, eller måske har de aldrig haft en adfærd, der var ”ønsket” i samfundet. Måske kender de ikke til at være kriminalitetsfrie, og de har potentielt aldrig været i en tilstand, som det er ønskværdigt at dirigere dem tilbage til. Derfor kan Robinson & Crows teoretisering af resocialisering som *A Change for the Better* i højere grad være anvendelig, da det her anerkendes, at det ikke er sikkert, at de kriminelle nogensinde har været socialiseret, og at målet derfor ikke i så høj grad er at føre de kriminelle tilbage til en tidligere status, men derimod søge hen imod noget, der er bedre. Hele re-tankegangen kan risikere at ramme skævt, da den antager, at indsatte kommer fra et fordelagtigt levemønster. Det må derfor være nok at stræbe efter at socialisere eller integrere til et kriminalitetsfrit liv – hvad end det er godt eller dårligt. Som Robinson og Crow skriver, handler det om, at de indsatte kommer ud til et bedre udgangspunkt end hvad de efterlod inden afsoning (2009).

Hvis formålet er at lave en forbedring hos indsatte, er kravene til det helhedsorienterede arbejde mindre og dermed mere realistiske, end hvis det helhedsorienterede arbejde forventes at resultere i en løsladelse til det gode liv. En løsladelse til livet og en forståelse for dets forskellige facetter og afkroge må også kunne være et succeskriterie, da det har medført, at det helhedsorienterede arbejde har åbnet nogle døre for indsatte, hvad angår selverkendelse. Yderligere skal det tilføjes, at det i Danmark er op til den løsladte selv, om vedkommende ønsker hjælp til en god løsladelse.

Resocialiseringen er betinget af indsattes egen indstilling og vilje til at tage ansvar i det resocialiserende arbejde, da det ikke er noget fængselspersonalet kan lykkes med uden indsattes medvirken. For indsatte, som er eksperter i eget liv, må det kunne virke urealistisk og anstrengende, at fængselspersonalet ønsker at give dem det gode liv gennem resocialiserende arbejde, hvis indsatte ikke selv mener, at de har forudsætningerne for at opnå dette. Derfor må tilgangen til at skabe en forbedring hos indsatte alt andet lige gøre de indsattes vilje til at samarbejde større, mens fængselspersonalet kan have udsigt til at deres arbejde betaler sig, da der er realistiske mål for det.

6.1.3 Operationalisering

Den formelle straf i Danmark er tid og penge. Borgere, der bryder loven, idømmes frihedsberøvelse og/eller bøde. Hvad gælder resocialisering, er man i Danmark fremtidskuende. Som nævnt er resocialiseringen indskrevet i straffuldbyrdelsesloven og er noget, alle straffe i det danske retssystem skal være underlagt et fokus af. I dette studie vil resocialiseringsteori mest af alt blive anvendt som en form for underlæggende ramme. Resocialisering forstås dermed som en form for ideale, som er grundlaget for undersøgelsesområdet. Alle indsatte skal ifølge lovgivning afsone med blik for resocialiseringen. Med udgangspunkt i en forståelse af resocialiseringen som sammen med opretholdelse af kontrol og sikkerhed er fængselspersonalets vigtigste opgaver, er det på baggrund af Robinson & Crows resocialiseringsteori ønsket undersøgt, hvordan fængselspersonalet har mulighed for at arbejde helhedsorienteret med de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet.

6.2 Kønsteori

Da der i dette studie fremgår en problemstilling relateret til køn og samtidig en seksualitetsproblemstilling, er det prioriteret at gøre brug af teori, der kobler køn og seksualitet. De to hænger unægtelig sammen, da det handler om, at det blandt mandelige fanger højest sandsynlig udfordrer nogle maskulitetsnormer at være ikke-heteroseksuel. Denne udfordring af normer tilknyttet seksualiteten er potentielt ikke den samme, når det gælder kvindelige indsatte, da der til det kvindelige køn er tillagt andre værdier og normer. Samtidig arbejder der i fængslerne mange kvinder, som skal arbejde resocialiserende med de indsatte mænd såvel som kvinder, uanset seksualitet. Det er ønsket at gøre brug af teori, som kan dække det brede spektrum af mandelige og kvindelige indsatte, mandlige og kvindelige ansatte, forskellige seksualitetsidentiteter og et fængselsystem, der på fangesammensætningen må siges at være mandsdomineret. Hertil gøres der brug af den amerikanske filosof Judith Butler og hendes teoretisering af den heteronormative matrix og det

performative køn. Det er valgt at bruge Butler, da hendes teori netop inkluderer køn såvel som seksualitet, og da forståelsen og tanken om køn og seksualitet hos Butler er vurderet interessant at koble med fængslet og den kultur, der her eksisterer omkring køn og seksualitet.

Indenfor kønsteori eksisterer der overordnet to forståelser af køn og hvor kønnet kommer fra. Kønsessentialismen mener, at køn er noget biologisk defineret i blandt andet kromosomer. Socialkonstruktivismen mener modsat, at køn er social konstrueret. Judith Butler placerer sig under socialkonstruktivismen, da hun mener, at kønsidentitet og de dertilhørende regler og forventninger er funderet i sociale normer. Hun tager derved afstand fra påstanden om, at der tilhørende det biologiske køn er bestemte egenskaber og karakteristika. Kønnets identitet bygger på eksklusion fra det modsatte køn, altså forskel. Butlers teori om køn som noget performativt er en gren under queer-teori, som er en teoretisk retning, der er centreret omkring non-normativitet generelt og non-normativ seksualitet og kønsteori. Queer-teori er en retning indenfor humaniora og samfundsvidenskab, som beskæftiger sig med seksuel identitet og mere præcist forholdet mellem seksuel og kønslig identitet, hvor magtstrukturerer skaber og mobiliserer normer. Butler og den bølge hun er en del af, forandrer kønsforskningen fra at have udgangspunkt i kvinder som subjekt, til at sætte spørgsmålstejn ved kønskonstruktionen. Butler ønskede at åbne feltet op og bidrage til en kritik af forståelsen af køn som værende begrænset til enten at være af feminin eller maskulin karakter, da hun mener, at denne forståelse har homofobiske konsekvenser. Butler stiller spørgsmålstejn ved, hvordan feministisk teori definerer kategorien af kvinder, da forskellige retninger inden for feministisk teori, definerer denne kategori forskelligt. Hun mener hverken, at køn kan defineres ud fra noget biologisk eller anatomisk. At køn er socialt konstrueret, er ikke et standpunkt, Butler er pioner indenfor, men hun viderefører tanken om at mennesket ikke er født et køn, men bliver et køn. Butler er kritisk overfor det skel, der i tidligere forskning eksisterer mellem "sex" og "gender", hvor der findes et biologisk køn, som er objektivt og som eksisterer, sex, og en kulturel tolkning af det biologiske køn, gender. Butler mener ikke, at der eksisterer et biologisk køn, der går forud for det kulturelle køn. Køn er altid en vilkårlig tolkning, som ikke er knyttet til noget biologisk. Køn er for Butler et kulturelt sorteringsprincip, hvor man sorterer mennesker i køn, og tildeler dem dermed køn. For Butler er det at konstatere, at et nyfødt barn har et bestemt køn ikke en konstatering af en indgående biologisk realitet, men blot en tildeling af køn. Hun stiller spørgsmålstejn ved, hvordan køn tænkes og hvordan non-normativ seksualitet falder ind i spørgsmålet om køn som noget stabilt (Butler, 1990).

6.2.1 Det performative køn

Især Butlers ideer om det performative køn har spredt sig indenfor samfundsvidenskaben, socialvidenskaben og humaniora. Butler problematiserer den traditionelle kategorisering, eksempelvis lesbiske som en homogen masse, da denne gruppering består af enkelte individer. Det samme gælder kategoriseringen af mænd og kvinder. Hun mener ikke, at mennesket skal opfattes på baggrund af deres biologiske køn, da dette skaber en polarisering mellem mænd og kvinder, og individet skal derfor falde indenfor en af kategorierne. I stedet dekonstruerer Butler identitetsbegrebet, ved at stille spørgsmålstegn ved opfattelsen af forholdet mellem det sociale køn og det biologiske køn. Det sociale køn er traditionelt set blevet til som en konsekvens af det biologiske køn. I stedet for at lave denne kategorisering, interesserer Butler sig for det sociale køn, og hvordan et individs køn skabes af dets performativitet, altså fremførelsen. Ifølge Butler er køn en stiliseret gentagelse af handlinger over tid. En stiliseret handling er eksempelvis måden individet går på, taler på, agerer på – bevidst eller ej. Butler mener ikke, at der eksisterer ikke-stiliserede handlinger. Alle handlinger bliver over tid en del af individet, der udfører dem. Dermed betragtes køn ikke som en genstand, men som en handling. Køn er ikke noget individet er, men noget individet over tid gør og bliver. Frem for at køn er noget faktisk om individet, er køn et fænomen, der produceres og reproduceres over tid. At køn er performativt, betyder dermed, at ingen er køn fra start, men bliver det over tid gennem stiliserede handlinger. Dermed er kønnet ikke determineret af, hvilken kategori det tilhører, men er et spørgsmål om, hvordan individet pålægges at agere. For identiteten er det biologiske køn og hvilken krop individet er født i underordnet, da kønnet ikke ligger fast, men konstant er under forandring afhængigt af performativiteten. Dermed bryder Butler grænserne for forholdet mellem biologisk og socialt køn ned. Det sociale køn er ikke en konsekvens af det biologiske køn, men den kønslige og seksuelle identitet opstår på baggrund af performativiteten. Køns- og seksualitetsidentiteten fremstår derved flydende og grænseløs. Individer er forskellige, og ingen vil gennem performativer gengive dét at være mand eller kvinde ens eller nøjagtigt, og derigennem kan individet performe sit køn anderledes, og rykke ved den traditionelle forståelse af køn. Den traditionelle forståelse af køn omtaler Butler som socialt genkendelige køn, som et entydigt køn, hvor kropslige kendetegn, begærsretning, sociale praktikker og sociale udtryksformer som påklædning og frisure hænger sammen og er entydige. Et socialt genkendeligt køn er en mand med mandlige kønsorganer, som ligner en mand i påklædning og adfærd, og som begærer kvinder, og hvor der er sammenhæng mellem biologisk at være en mand og socialt og kulturelt at fremføre, hvad der hører dertil. Ifølge Butler pålægges individet socialt og kulturelt at citere et socialt genkendeligt køn.

Citationalitet er en af butlers kernebegreber og bruges som en metaforisk forstand, hvor man genafspiller kulturelt passende former for kønspraksis. Når drenge slås, snakker om kvinder på en bestemt måde eller spiller fodbold, citerer de køn. Pointen er, at når man citerer køn gentagne gange, er det en praksis, der vokser ind af og skaber kønnet subjekt. I gentagelsen af den performative handling ligger en afvigelse, som skaber muligheden for forandring. Butler mener samtidig, at fremførelsen af køn ikke indikerer noget om seksualitet eller seksuel praksis. Køn kan gøres flertydig uden at røre ved den normative seksualitet. Flertydigheden kan samtidig afværge ikke-normativ seksuel praksis, og derved holde det normative intakt. Der kan derfor ikke opstilles et gensidigt forhold mellem fordelingen af seksuel identitet og køn. Eksempelvis vil en biologisk mand, som begærer mænd, forstyrre det socialt genkendelige køn, da der i det at begære kvinder ligger en bekræftelse af at være en mand. At fremføre et køn som ikke er socialt genkendeligt, hvor begærsretningen, biologisk køn og social overflade ikke hænger sammen, vil ifølge Butler blive mødt af sociale sanktioner. Disse sociale sanktioner kan bestå i at blive set skævt til, at blive udsat for fysisk vold, chikane, mobning eller i værste tilfælde at blive slået ihjel (1990).

6.2.2 Den heteronormative matrix

Butler arbejder i forbindelse med teorien om det performative køn med en heteronormativ matrix, som er hendes begrebsliggørelse for sammenhængen mellem køn og seksualitet, og at denne sammenhæng er magtfuld. Den heteronormative matrix kan også beskrives som en heterocentrisk diskurs, hvori heteroseksualitet normeres, ved at opstille køn som mand og kvinde. Ifølge Butler skabes der i den heteronormative matrix normer for identiteten inden for kategoriseringen af køn, som begrænser kønnets udfoldelse. Gennem sociale sanktioner som skældsord, forbud og trusler som eksempelvis ”bøssekarl”, skabes en vis opfattelse af kønnet. Disse får individet til at agere efter de kønsspecifikke normer. De individer, der ikke kan leve op til de socialt genkendelige køn, marginaliseres til at falde uden for normen, og derved bliver eksempelvis homoseksualiteten ekskluderet fra diskursen, fordi den er uforståelig. Den heteronormative matrix er et udtryk for et forum eller en kultur, hvori en magtdiskurs fastlægger normer for køn og seksualitet. Denne magtdiskurs er bestemt af forholdet mellem det biologiske og det sociale køn. Kvinder og femininitet overfor mænd og maskulinitet. I den heteronormative matrix gennemtvinges en heteroseksuel praksis, hvor kønnene forventes at begære det andet biologiske køn. Det er normen, og det der forventes af kønnet på trods af, at det er en konstruktion, der er skabt under en magtdiskurs. Alt andet falder udenfor normen og kategoriseringen af køn, og der er ifølge Butler derved ikke rum til det ikke-

heteroseksuelle individ i den heteronormative matrix. Butler vil sige, at den heteronormative matrix er en overordnet diskursiv tankegang, som er til stede i samfundet. Nogle steder kan den komme stærkere til udtryk end andre steder, men den kan eksistere over alt (1990).

6.2.3 Operationalisering

Judith Butlers queer-teori om det performative køn og den heteronormative matrix bidrager til at belyse seksuelle minoriteter i de danske fængsler som modpol til heteroseksualiteten, der eksisterer som en selvfølgelighed og norm i fængslerne. I praksis anvendes Butlers teoretisering af det performative køn og den heteronormative matrix på konkrete udtalelser fra fængselspersonalet omhandlende de seksuelle minoriteter som element i fængselskulturen. Opfattelsen af køn som performative vil blive lagt ned over udtalelser fra fængselspersonalet, hvorfra forholdet mellem socialt genkendelige køn og forstyrrelser hertil samt sociale sanktioner i fængslet, vil blive analyseret. Det vil yderligere blive analyseret, hvordan den heteronormative matrix kommer til udtryk i fængslet, og i hvilken styrke den er repræsenteret.

6.3 Strafteori

Straf af lovbyggere har eksisteret så længe, som overtrædelse af loven og som samfundet i sin helhed. Overalt, hvor mennesket har levet og eksisteret, har der været god og ordenligt adfærd, betegnet som socialt accepteret af folkets majoritet. Samtidig har der eksisteret social adfærd, som har været modstridende og skadende for majoritetens interesser og følelser. I menneskelige samfund er der i dag opsat regler gennem lovgivning, som har til formål at sikre ro og orden mellem mennesker, da overtrædelse af disse regler medfører en samfundsmæssig reaktion: straf. Straffen er dermed et middel til at genetablere harmoni eller til at udrede skaderne, som overtrædelsen af loven har medført (Mushanga, 2011, s. 203).

6.3.1 Subjektiv og objektiv straf

Indenfor strafteori eksisterer begrebet ”pains of punishment”, her oversat til straffesmerter. Begrebet dækker over den smerte, der kan følge med at blive straffet. Hvorvidt denne smerte skal medregnes og indtages i strafudregningen, har ført til en polariseret debat, hvor strafssubjektivister og strafobjektivister står overfor hinanden. Subjektivisterne betragter straf som noget subjektivt og mener, at straffens omfang skal beregnes ud fra den smerte, det straffede individ oplever. Objektivisterne betragter straf som noget objektivt og fokuserer på, hvilken nød den domsafsigende autoritet har påtænkt at pålægge den straffede (Hayes, 2018, s. 235-236).

De to poler bruger subtilt forskellige tilgange til at måle, hvad straf består af, men har dog næsten samme udgangspunkt i "The Flew-Ben-Hart" definitionen, som definerer straf som bestående af fem kriterier. (1) den er ubehagelig, (2) den pålægges for adfærd, der har overtrådt juridiske regler, (3) den er målrettet det individ, der er ansvarlig for denne adfærd, (4) den pålægges forsætligt af andre statsagenter end individet og (5) den pålægges af andre, der agerer under autoritet af den brudte lov. To af karakteristikaene er i spænding med straffesmerter, da (1) indebærer, at hvor meget smerte dommen indeholder udmåles i, hvor ubehagelig individets egentlige opfattelse af straffen er. (4) indikerer at det har betydning, hvor ubehagelig den domsafsigende autoritet tilsigter dommen. (1) er altså fokuseret på individets oplevelser af straffen og har dermed et mere strafsubjektivistisk perspektiv, mens (4) har et mere strafobjektivt perspektiv, da fokus er på, hvor ubehageligt noget normalt vil være, determineret af den domsafsigende autoritets perspektiver fra strafpolitiske beslutningstagere, som er langt væk fra det straffede individ og dets oplevelser (2018, s. 236).

De to perspektiver opstilles her som poler, fordi de er modstridende og enten/eller. Det strafobjektive perspektiv udfordres af forskel og forandring. Dette perspektiv tilslører en signifikant variation i effekten af straf på forskellige individer. Individets kontekst og den subjektive oplevelse indgår ikke i det strafobjektive perspektiv, og da der ikke tages stilling til forandring og forskellighed, fastholdes forskellig behandling i alle dele af restplejen, hvilket gennem strafferetlige indgreb er med til at overdrive betydningen af social ulighed. Ved at fokusere objektivt på hvad den dømmende magt ønsker at gøre, fremfor subjektivt at kigge på, hvad den egentlig gør, fokuseres der på den dømmende magts normative forpligtigelser til at retfærdiggøre straffesmerter. Her er fokus på statsaktører frem for på konsekvenserne af denne straffesmerter for individet og samfundet. Det strafsubjektive perspektiv tager modsat højde for forandring og forskellighed, men kritiseres derimod for en manglende afgrænsning. Selvom subjektiv straf kan være ideel, er det grundet det komplekse menneske umuligt at forudsige straf i dette perspektiv. Hvis det eneste kriterie for hvad der tæller som straf, er individets oplevelse af, hvad der er ubehageligt, er det stort set umuligt at adskille ubehag som følge af den dømmende magts indblanding, overfor ubehag individet potentielt havde i sit liv før domfældelse. Denne kritik er dog forsøgt imødekommet, da der inden for strafsubjektivismen er en gren, som foreskriver lister af byrder, så dommenes grad af ubehag kan måles og sammenlignes. Disse lister fortæller, at straf er ubehageligt, og hvordan det er ubehageligt. Dog indgår det ikke, hvor ubehageligt eller af hvilke årsager, straf er ubehageligt. Det er en betingelse for at sikre lighed i strafferetten at strafudmåle. For at kunne gøre dette mener David Hayes, at det er nødvendigt at skelne strafubehag fra ikke-strafubehag på en måde, der gør det muligt at sammenligne oplevelser med straf

på en meningsfuld måde. Derfor er hverken en ren objektiv eller en ren subjektiv retning optimal for strafudmålingen. Strafobjektivismen beskyldes for at under-definere, hvad der ”tæller” som straf, mens strafssubjektivismen beskyldes for at over-definere. Der kan i straf lægges vægt på subjektive oplevelser, mens der er klarhed over, hvad straffen består af (2018, s. 237-238).

6.3.2 Den dømmende magts tilstedeværelse i straffesmerte

Hayes har i en model forsøgt at begrebsliggøre straf gennem smerte, og kategoriserer smerte på baggrund af den dømmende magts tilstedeværelse heri. Smerten ved straf er et veletableret emne i straffeforskningen, der defineres som ”en personlig oplevelse af psykisk, mental eller følelsesmæssig lidelse af et strafssubjekt, som er opstået på baggrund af aktører i det strafferetlige system” (2018, s. 239). Smerte forstås derved som andet end et neurologisk fænomen. Det inkluderer også psykisk pine, mentalt traume og følelsesmæssig angst, og kan variere over tid. Smerte kan sammenlignes med anden smerte helt generelt, og opstår ofte gennem reaktioner på dom og straf fra myndigheder, venner, familier og andre dele af samfundet. Hayes model opfatter straf som reel og subjektivistisk ubehagelig og som noget, der udelukkende er defineret som individuel oplevelse. Yderligere lægges der vægt på den individualiserede natur af smerte, som eksisterer sideløbende med positive oplevelser og resultater af straf. En betinget dømt vil eksempelvis være glad for at udføre samfundstjeneste, da vedkommende vil veje op for kriminaliteten til trods for, at samfundstjenesten samtidig medfører en straffesmerte direkte, indirekte eller begge dele. Selvom dommen kan gavne gerningsmanden i form af resocialisering, betyder det ikke, at dommen ikke også kan være skadelig for gerningsmanden. Her kan fængselskultur og følgerne af en lang afsoning i sådan ét nævnes som eksempel (2018, s. 239).

Smerte eksisterer ikke i vakuum, men er ifølge Hayes forårsaget, forværret eller forbedret af specifikke faktorer. Enhver brug af smerte i strafudmålingen må have in mente, hvor meget disse faktorer fylder. Derfor bringer han begrebet om nærhed ind i modellen. Vekselvirkningen mellem disse faktorer muliggør en opdeling i straffesmerten i en taksonomi, baseret på dennes nærhed til de tilsigtede handlinger begået af den dømmende magt. Modellen indeholder mere specifikt fire klasser af smerte. Den direkte smerte, den indirekte smerte, den kontekstuelle smerte og den uafhængige smerte. Den direkte smerte er direkte tilsigtet af den dømmende magt, og opstår på baggrund af tydeligt tilsigtede aktiviteter foretaget af den dømmende magt. Et eksempel på direkte smerte er den frihedsberøvelse, der medfølger, når et individ idømmes en straf. Den indirekte smerte er den smerte, som den dømmende magt indirekte pålægger individet gennem eksempelvis lovgivningen. Smerten skyldes negative følgevirkninger, som den dømmende magt indirekte har tilsigtet den straffede. Den

kontekstuelle smerte er utilsigtet, men har en årsagssammenhæng med stregheden af det strafferetlige indgreb. Denne smerte kan eksempelvis skyldes manglende kontakt til og samvær med pårørende. Den uafhængige smerte er tilfældigvis eksisterende i individets liv under straf, men har ikke noget med straffen at gøre. Den hverken skyldes eller forværres af domfældelse og straf af individet. Kategorierne kan ikke rangeres overfor hinanden, og der skelnes derfor ikke i modellen mellem ”god” og ”dårlig” smerte. Smerten kan være stor uanset om den er direkte eller uafhængig. Denne opdeling i straffesmerte giver mulighed for reelt at diskutere, hvorvidt smerte skal tages til overvejelse, når der strafudmåles.

6.3.3 Operationalisering

Når mennesker frihedsberøves, frihedsberøves det hele menneske. Ikke kun det kriminelle menneske, men også det politiske menneske, det religiøse menneske og det seksuelle menneske. Personalet kan have svært ved at omfavne det hele. Det er svært at frihedsberøve og samtidig have øje for religion, sprog, seksualitet og andet. Fængselspersonalet skal alt – både være arbejdsplads og hjem. David Hayes’ teoretisering af straffesmerte anvendes på de empiriske fund i en teoretisk analyse af de sandsynlige konsekvenser af fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet. Det vil blandt andet med strafteori blive berørt om det er sandsynligt, at seksuelle minoriteter i de danske fængsler kan opleve straffesmerte relateret til deres seksualitet.

Af de fire kategorier af smerte: direkte, indirekte, kontekstuelle og uafhængige vil kun den kontekstuelle smerte blive anvendt i analysen, da det er fængselspersonalet, der udtaler sig om de seksuelle minoriteter, og empirien indeholder ikke beretninger fra de indsatte selv. Fængselspersonalet indgår selv i de indsattes kontekst, og derfor er denne form for smerte bedst anvendelig til denne analyse. De andre former for smerte ville godt kunne anvendes, men analyse af disse i dette studie vil ikke indeholde samme kvalitet, da empirien og udtalelserne fra fængselspersonalet ganske enkelt ikke lægger op til analyse af disse former for smerte.

7. Analyse

7.1 Fængselspersonalets oplevelser af at kunne arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet

I den første analysedel (7.1) vil det på baggrund af interviews med fængselspersonalet og teori om resocialisering blive analyseret, hvordan fængselspersonalet oplever deres muligheder for at kunne arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet. I anden analysedel (7.2) anvendes teori om køn og seksualitet til en analyse af de sociale sanktioner, som de seksuelle

minoriteter møder i fængslet, og repræsentationen og styrken af den heteronormative matrix i fængslet. Teoretiseringen af strafsmerter, den kontekstuelle smerte, anvendes til en analyse af, hvorvidt de sociale sanktioner og repræsentativiteten af den heteronormative matrix i fængslet påfører de seksuelle minoriteter i fængslet en ekstra dimension af straf som sandsynlig konsekvens af fængselspersonalets mulighederne for at arbejde helhedsorienteret.

7.1.1 Forståelsen af helhedsorienteret arbejde

Grundet den potentielt divergerende forståelse af helhedsorienteret arbejde afhængig af fagprofessionalisme og stilling, er det essentielt at kende til informanternes opfattelse af denne indsats. Informanternes retorik omkring forståelsen af det helhedsorienterede arbejde er forskellig, men de grundlæggende opfattelser er ikke fjerne fra hinanden. I1 udtaler: ”Jamen det tror jeg, at jeg forstår på den klassiske måde. At have alle relevante problemstillinger med ind over, og så prøve ud fra det, sammen med den indsatte, at lægge en plan.” (Bilag 2, s. 3). Ifølge informanten indebærer helhedsorienteret arbejde et samarbejde mellem ansat og indsat, hvilket indikerer en form for gensidig afhængighed. Fængselspersonalet er afhængigt af indsattes vilje til at samarbejde for at kunne arbejde helhedsorienteret, og indsatte er afhængige af fængselspersonalet til at føre den resocialiserende fane for de indsatte. En anden informant trækker paralleller mellem dét at arbejde helhedsorienteret og Maslows Behovspyramide, hvor alle basale ting skal være på plads, før der kan bygges ovenpå: ”at arbejde helhedsorienteret er jo i princippet bare Maslows Behovspyramide” (Bilag 4, s. 7). Denne informant forstår derved den helhedsorienterede indsats som bestående af både fysiske, sociale og sikkerhedsmæssige behov. Ifølge I2 er formålet med det helhedsorienterede arbejde at se indsatte hele vejen rundt ”uanset om det omhandler børn eller det handler om økonomi, forældre der er syge eller dyr” (Bilag 3, s. 5,7), mens informanten, der omtalte helhedsorienteret arbejde som Maslows Behovspyramide, siger følgende om formålet: ”Jamen det er jo at få alle deres nødvendige forhold på plads inden de skal løslades, så vi kan få det gode menneske ud” (Bilag 4, s. 9). Opfattelsen af det helhedsorienterede arbejde kan divergere, hvilket er tydeligt her. Informanterne tillægger forskellige dele af arbejdet værdi. Informanterne har dog en fælles grundforståelse af, at helhedsorienteret arbejde består i, at arbejde hele vejen rundt om den indsatte og dennes problemstillinger med det formål, at nå så langt omkring inden løsladelse, så det ”gode” menneske kommer ud. Det er forskelligt, hvor meget vægt informanterne ligger på tværsektorielt samarbejde. I2 tillægger det meget værdi ”(...) så noget tværfaglighed var også meget vigtigt at have et stort fokus på, og det er det jo også i forhold til samarbejde med jer eksterne samarbejdspartnere” (Bilag 3, s. 1). Det er

gennemgående i Bilag 3, at samarbejde fylder meget i det helhedsorienterede og resocialiserende arbejde med de indsatte ifølge informanten. Samme fokus har det ikke hos I1. Her nævnes hverken tværfaglighed eller tværsektorielt samarbejde. Ordet *samarbejde* nævnes kun to gange, og er i forbindelse med informantens personbårne samarbejde med indsatte (Bilag 2). I3 placerer sig mellem de andre informanter, og giver samarbejde på tværs af fagprofessioner og sektorer en smule opmærksomhed. Her omtales samarbejde med andet fængselspersonale, civilsamfundsorganisationer og private arbejdstagere (Bilag 4).

Ifølge I2 er tværfagligheden i det resocialiserende arbejde udfordret:

For mig kan det blive udfordrende, hvis du ønsker at kunne arbejde helhedsorienteret udadtil og med eksterne... for så er du godt nok nødt til at være tydelig på, hvordan gør vi det indadtil. Hvordan gør vi det på afdelinger på tværs (...) ... så sidder der én intern medarbejder, som har fuldstændig styr på det og overblik over det, så er der en anden der tager nogle af arbejdsopgaverne... hvordan kan vi arbejde helhedsorienteret internt sammen. Hvis man ikke er tydelig, og hvis man ikke har klarlagt det, og hvis man ikke tør italesætte (...)... så tror jeg, at man får svært ved at signalere ud af til, at vi gerne vil arbejde helhedsorienteret, og samtidig stå inde for det. For enhver kan sige: "det gør vi!". Men hvem kan reelt så stå inde for, at vi også gør det? (Bilag 3, s. 6).

Der mangler klarhed i, hvordan tværfagligheden spiller ind i det helhedsorienterede arbejde, og hvordan kollegaer og afdelinger arbejder sammen. Tværfagligheden er grundlæggende i det helhedsorienterede arbejde og en forudsætning for at kunne gennemføre helhedsorienterede indsatser, da én faggruppe ikke kan arbejde med den indsatte i helhed. Manglende tilstedeværelse af tværfaglighed gør det helhedsorienterede arbejde med de seksuelle minoriteter svært. Informanternes udtalelser om det helhedsorienterede arbejde, er dog overordnede og ikke refereret til en bestemt gruppe af indsatte. Det helhedsorienterede arbejde er ud fra manglen på tværfaglighed dermed svært at yde for alle indsatte, og dermed også for indsatte, der er en del af en seksuel minoritet.

Vigtigheden af det helhedsorienterede arbejde er de tre informanter slet ikke uenige om. "Og skal man tage den på den der populære skala fra 1 til 10, hvor 10 er det bedste, så vil jeg sige, at det er 10." (Bilag 3, s. 7). Skalleringen tilslutter en anden informant sig: "... Ja den er vel 10, altså." (Bilag 2, s. 7). I3 mener, at helhedsorienteret arbejde "Helt sikkert!" vil øge succesraten for resocialiseringen (Bilag 4, s. 11). Yderligere udtaler informanterne: "Det kan vel ikke prioriteres højt nok, tænker jeg. Men det er jo ikke det, der er virkeligheden" og "Men altså det anser jeg for at være alfa omega for et godt afsoningsforløb, men sådan er virkeligheden jo desværre ikke altid i hvert fald" (Bilag 2, s.

4). Det fremgår tydeligt, at det helhedsorienterede arbejde er enormt vigtigt i forhold til resocialiseringen af de indsatte, og det har stor betydning for det afsoningsforløb, som de indsatte oplever. Dog indikerer ovenstående udtalelser også, at det ikke altid er så lige til at udføre det helhedsorienterede arbejde. Informanterne indikerer flere gange, at det i virkeligheden kan være svært at give det helhedsorienterede arbejde det fokus, som det grundet sin vigtighed for resocialiseringen fortjener.

Informanterne er enige om, at helhedsorienteret arbejde generelt består af at arbejde hele vejen rundt om indsatte, hvor samtlige problemstillinger og behov kortlægges og arbejdes med i en helhed. Der er blik for alle dimensioner i indsattes liv. Yderligere mener informanterne, at den helhedsorienterede indsats er altafgørende for resocialiseringen. Dette er generelt i informanternes arbejde i Kriminalforsorgen og er ikke tilknyttet bestemte indsatte. Det er dermed deres generelle forståelser af det helhedsorienterede arbejde. Hvordan informanternes oplevelser af dette arbejde er i forhold til indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, analyseres nedenfor.

7.1.2 Det resocialiserende arbejde med de seksuelle minoriteter

På den ene side kan der stilles spørgsmålstegn ved, hvorfor det skulle være anderledes at arbejde resocialiserende med seksuelle minoriteter end med heteroseksuelle indsatte, da de har det tilfælles, at de er indsatte, og skal tilbydes en resocialiserende indsats, der kan skabe en forbedring i deres liv. Uanset seksualitet burde de indsatte have lige muligheder for dette. På den anden side er de seksuelle minoriteter i de danske fængsler i en situation, hvor deres behov og problemstillinger kan være svære at kortlægge grundet tabuiseringen omkring deres seksualitet. Den helhedsorienterede indsats indebærer at se alle dimensioner af indsattes liv. Nogle vil mene, at det udelukkende er, hvad der er tilknyttet den kriminalitet, der er begået, mens andre vil sige, at det resocialiserende arbejde kræver et bredere perspektiv. Der bliver derfor i interviewene spurgt ind til, om fængselspersonalet oplever, at det resocialiserende arbejde med de seksuelle minoriteter er anderledes, end det resocialiserende arbejde med de heteroseksuelle i fængslerne. Til dette udtaler I1: "Mit arbejde er jo det samme uanset deres seksualitet" (Bilag 2, s. 10) og forholder sig til den kriminalitet, de indsatte har med i bagagen. Informanten arbejder ud fra, hvad der kan være årsagen til kriminaliteten, og det har ifølge vedkommende ikke noget med seksualiteten at gøre. Uanset seksualitet har den indsatte begået kriminalitet og er derfor placeret i fængslet. Informanten tillægger dermed ikke det bredere perspektiv værdi, men forholder sig til kriminaliteten, og hvordan det gennem resocialiserende arbejde kan sikres, at den indsatte ikke kommer ud og begår samme kriminalitet igen. I2 mener også, at arbejdet

med de seksuelle minoriteter består af det samme som med andre indsatte, men tillægger seksualiteten mere værdi:

Det har været screening på lige fod som alle andre. Det har været at byde dem velkommen og arbejde resocialiserende og helhedsorienteret bedst muligt ud fra den situation, at de har den her seksualitet med sig... så mit arbejde med dem har været på lige fod som med alle andre, men jeg synes måske, at jeg har løbet mere panden imod muren i forhold til, hvordan man kan arbejde helhedsorienteret, fordi jeg skal drage det tværfaglige ind i det. Og fordi at have en anden seksualitet... det er jo mere personfølsomt... så jeg skal virkelig træde varsomt med respekt for den indsatte i det arbejde... (Bilag 3, s. 22).

Informanten tager seksualiteten med ind i sine refleksioner, og tillægger det vægt i den situation, som den indsatte sidder i. Her indgår det bredere perspektiv på den indsatte liv, hvor seksualiteten har en plads i fængselspersonalets arbejde med den indsatte. Det er en variabel, der tages højde for, og som informanten yderligere oplever er en variabel, der gør arbejdet sværere.

En ting er, hvad arbejdet konkret består i, en anden ting er hvorvidt der er et behov for, at arbejdet består i noget andet. For til spørgsmålet om fængselspersonalet har oplevet, at de seksuelle minoriteter i de danske fængsler har nogle særlige behov sammenlignet med andre indsatte, siger de alle ja. Nogle svar er dog mindre direkte end andre. I udtaler først, at de seksuelle minoriteter ikke har særlige behov. Senere, da snakken falder på sikkerhed, udtales dog:

Ja, det vil der være nogle der har. Særligt dem jeg har talt om hele tiden, dem der... der skilte meget med deres seksualitet. Et helt jordnært eksempel er at rende rundt og sige: "skatter" til de andre hele tiden. Det skal man altså... det får en konsekvens... (Bilag 2, s. 11).

Disse konsekvenser er ikke nogle informanten konkret omtaler, men der ligger mellem linjerne i ovenstående citat, at de seksuelle minoriteter skal passe på med at udtrykke deres seksualitet. I interviewene bliver det berørt, at de seksuelle minoriteter i fængslerne bliver udsat for vold, mobning og chikane af de andre indsatte, hvilket kan være bud på konsekvenserne ved at skilte med sin seksualitet som ikke-heteroseksuel. Efterfølgende siger samme informant dog, at dette behov for sikkerhed ikke skyldes deres seksualitet (Bilag 2, s. 11). Disse udtalelser er tvetydige, da de der skilte med deres anderledes seksualitet, har et særligt behov, men samtidig menes det ikke, at dette behov skyldes seksualiteten. Udtalelser som disse indikerer, at fængselspersonalet til fulde er klar over, hvad de seksuelle minoriteter i fængslerne udsættes for, men kan have svært ved at tage ansvar i det eller

skabe en ændring. Netop dette berører I2 gennem følgende udtalelse: ”Det er et problem at skulle gå ind og arbejde resocialiserende med dem, hvis man ikke tør italesætte, at det er et problem ikke at være heteroseksuel i et mandefængsel... ” (Bilag 3, s. 16). Seksualitet er et ømtåleligt emne i fængselsregi, og det kan være svært for fængselspersonalet at sige højt, at anderledes seksualitet direkte er et problem, fordi det kan være svært at gøre noget ved i en kultur som fængslet. Samtidig kan en erkendelse gennem en sådan udtalelse, gøre undertrykkelse af disse seksuelle minoriteter mere virkelig. I stedet tager noget af fængselspersonalet afstand fra de indsattes anderledes seksualitet gennem udtalelser som disse:

Man har en eller anden tendens til at sige: ”nåmen det kan vi ikke gøre noget ved, det er jo dem selv, det må de selv må de selv rode med, og det kunne de have sagt sig selv”... det er de udsagn der kommer: ... ”jamen det kan jeg jo ikke blande mig i”, ”det kan jeg jo ikke gøre noget ved”, ”så kunne de bare have holdt deres mund”, ”havde du ikke sagt til ham, at han skulle lade være med at sige det?” (Bilag 3, s. 21).

Samtidig kan sådanne udtalelser udtrykke, at personalet ikke har de nødvendige redskaber til at hjælpe de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, og udtalelserne modstrider derfor hinanden. Det eneste fængselspersonalet lader til at kunne gøre for disse indsatte, er at bede dem om at ”holde deres mund” eller at ”lade være med at sige det”. Andre udtalelser indikerer, at fængselspersonalet ikke nødvendigvis har svært ved anderledes seksualitet generelt:

Og når du siger det der... er det legalt hvis man som ansat er til sit eget køn... og så agerer man i, at en kollega er til sit eget køn. Fint nok, det finder du bare selv ud af, du skal bare ikke lægge an på mig... hvordan håndterer man det så i forhold til en indsat? Der kan også være en STOR kløft. Det er legalt og i orden når man er kollegaer, men det er ikke legalt og i orden når man er indsat. Der er virkelig en stor kløft dér (Bilag 3, s. 18).

Der er tydeligvis forskel på fængselspersonalets relation til kollegaer og til indsatte. Hvis fængselspersonalet kan have svært ved at håndtere og forstå de indsattes anderledes seksualitet, må det afføde, at det resocialiserende arbejde er udfordret. Det har dog tydeligvis ikke noget med homofobi at gøre, at der tages afstand fra de indsattes anderledes seksualitet, når kollegaers anderledes seksualitet accepteres. Det kan diskuteres, og der kan da også argumenteres for, at behovet for sikkerhed ikke nødvendigvis skyldes seksualiteten men kulturen i fængslet. Og at selv personalet er en del af, og er underlagt denne kultur, kan forklare den manglende accept af anderledes seksualitet blandt de indsatte. Men hvad kom først, hønen eller ægget? Om ikke andet er det fængselspersonalets

oplevelser, så der kan der blot spekuleres i, hvilken vej årsagsforklaringen går. Uanset hvad sikkerhedsbehovet skyldes, må der dog kunne argumenteres for, at dette er et behov, der er vigtigt at imødekomme, da det netop gælder sikkerhed, og dermed også kan have betydning for den dynamiske sikkerhed og niveauet af konflikt generelt. Ud over behovet for sikkerhed italesætter I2 yderligere et særligt behov for fortrolighed hos de seksuelle minoriteter. Det er informantens oplevelse, at de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, har et behov for, at socialrådgiveren skaber et fortroligt rum omkring deres seksualitet, da det ikke er noget, de ønsker noteret i handlingsplaner. Yderligere udtaler denne informant også, at de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, har et behov for øget sikkerhed grundet deres seksualitet. I2 er ikke i tvivl om, at disse behov hos de seksuelle minoriteter skyldes deres seksualitet (Bilag 3, s. 16, 22). I2 er mere direkte i sine betragtninger af de indsatte, og italesætter i højere grad de problematikker, der er erfaret. Muligvis kan det have betydning, at denne informant ikke længere er ansat i Kriminalforsorgen, og derfor ikke har samme forpligtelse til at beskytte sin arbejdsplads. I3 tilslutter sig behovet for sikkerhed, men siger dertil, at det ikke er et særligt behov de seksuelle minoriteter har, men et de fleste indsatte har. Informanten sammenligner, at man ikke sætter en åbenlys homoseksuel ned til indvandrerne med, at de helt unge ikke sættes ned til rockerne. På den måde er der et behov, men informanten mener ikke, at dette behov skyldes seksualiteten (Bilag 4, s. 15,17). Denne strategiske placering omtales også af en anden informant: ”Det fylder meget for personalet, hvor de skal placeres, så vi undgår at de kommer i konflikter.” (Bilag 3, s. 21). Citatet indikerer samtidig, at personalet har en vigtig rolle i at placere de seksuelle minoriteter, da forkert placering kan skabe konflikt. Ud fra dette citat må der kunne argumenteres for, at de indsattes seksualitet derfor er noget, man i det resocialiserende arbejde med de indsatte må have øje for. Især hvis seksualiteten er af anderledes karakter og er tydelig. Informanterne har forskellige erfaringer med de seksuelle minoriteter i fængslerne, og også forskellige opfattelser af, hvor meget seksualiteten fylder og burde fylde. Tilfælles har de dog, at deres erfaringer med indsatte, der er en del af seksuelle minoriteter, bærer præg af beskyttelse, da disse indsattes frembringelse af deres seksualitet kan have konsekvenser. Informanternes erfaringer belyser, at der især omkring de seksuelle minoriteter er et behov for at arbejde resocialiserende i et bredt perspektiv, og ikke blot i henhold til den kriminalitet vedkommende har begået. Behovet for et fortroligt rum eller behovet for øget sikkerhed skyldes højst sandsynlig ikke alene den type kriminalitet, der er begået, men i højere grad at disse indsatte gennem deres seksualitet skiller sig ud fra mængden og bryder normen. Om behovet skyldes de indsattes seksualitet eller ej ændrer ikke på, at et øget behov for sikkerhed burde imødekommes.

7.1.3 Fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret

Fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret oplever de selv er udfordret. Om disse muligheder udtaler en informant: ” ... Åh det er svært... ... Jeg synes.... Lige nu synes jeg det er rigtig, rigtig svært” (Bilag 2, s. 4). En anden informant udtaler følgende: ”Nej, det er ikke lige til. Lad mig kalde det udfordrende. Det er sådan et godt udtryk for, at nogle ting kan lade sig gøre og noget er virkelig som at slå i en dyne.” (Bilag 3, s. 7). Flere af informanterne giver udtryk for, at det resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgen er noget man gerne vil, men ikke gør: ”(...) og det endte med, at jeg faktisk spurgte i Direktoratet: ”Altså resocialiserer vi, eller er det bare noget vi taler om?” (Bilag 4, s. 12). Der er en fælles opfattelse mellem informanterne om, at det helhedsorienterede arbejde er svært at udføre i praksis. Som tidligere nævnt er alle informanterne enige i, at det helhedsorienterede arbejde er altafgørende for resocialiseringen. Dermed er resocialiseringen ligeledes udfordret:

Amen jeg synes det er noget pjat, at man arbejder ud fra det i Kriminalforsorgen fordi... jeg synes ikke, at vi gør det i praksis. Der er alt for meget konfliktet mellem sikkerhed og at tænke hele vejen rundt altså. (Bilag 4, s. 6).

Informanten åbner op for, at balancen mellem sikkerhed og resocialisering er skæv. Hvis fokuset på sikkerhed og kontrol bliver for stort, har det konsekvenser for prioriteringen af det resocialiserende arbejde. Det kan være svært at skabe relationer til de indsatte, hvis fængselspersonalet en stor del af tiden er sikkerhedsvogtere. En anden informant kommer med andre bud på, hvad denne udfordring kan skyldes:

Jae, altså der er rigtig rigtig mange ting der spiller ind her. Det kan også være afsoningstiden, altså en kort dom så når vi ikke ret meget.... Det kan være Kriminalforsorgens egne ressourcer og... personalets tilgang til de indsatte, det kan være ikke mindst den indsatte selv... hvor meget vil han i virkeligheden selv være med til. Vi er jo ikke blege for at mange gange taler de os efter munden i håb om at få en mildere afsoning. Det skal man også tage med. Hvor dybt stikker motivationen. (Bilag 2, s. 4).

Som det fremgår af citatet, er der flere faktorer, som ifølge informanten påvirker fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret med de indsatte. Især kommentaren omhandlende personalets tilgang til de indsatte står i dette citat frem. En anden informant udtaler i samme forbindelse:

Det er dobbeltmoralsk i min verden, at man er åben overfor, at en kollega kan være til sit eget køn, og det synes vi er fint, det finder i bare ud af, jeg er ikke til det, men det finder i bare selv ud af... men når det handler om, at du skal værne om en indsat, der ikke skal udsættes for overfald fra de andre... så bliver det noget andet... dét synes jeg er dobbeltmoralsk! (Bilag 3, s. 18).

Vigtigheden af fængselspersonalets tilgang til de indsatte understreges i ovenstående citat. Hvordan fængselspersonalet har forståelse for de indsatte situation er afgørende for, hvordan der handles omkring og arbejdes med dem. Det er gennemgående i alle tre interviews, at det resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgen er ekstremt personbåret. Både I2 og I3 italesætter vigtigheden af at være den ene person i de indsatte liv, der vil lytte til og tro på dem, og hvilken stor forskel de oplever det gør for de indsatte, at der eksisterer sådan en person i deres liv (Bilag 3, s. 10,16)(Bilag 4, s. 5, 12). I3 italesætter yderligere igennem interviewet, at tilgangen til de indsatte har betydning for arbejdet med dem. At forståelsen af de indsatte og ikke mindst forståelsen af det arbejde fængselspersonalet skal udføre divergerer, betyder at tilgangen til de indsatte er forskellig fra fængselspersonalet. Indsatte kan være heldige at møde en ansat, der arbejder helhedsorienteret i et bredt perspektiv, og har forståelse for den situation, som indsatte sidder i. De kan også være uheldige at støde på fængselspersonale, der ikke kan rumme deres anderledes seksualitet, eller ikke ser denne faktor som vigtig for det helhedsorienterede arbejde. At nogle i personalegruppen ikke imødekommer behov for sikkerhed som italesat i ovenstående citat, gør det svært at arbejde helhedsorienteret. Derfor er det en udfordring for resocialiseringen, at arbejdet med de indsatte er så personbåret som det er. Der kan dermed spekuleres i, om fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret kommer an på, hvem de er, og hvilket menneskesyn de tilgår de indsatte med. I1 udtaler:

Ja. Jeg tror det ligger hos ens egen... hvordan er dine holdninger til seksuelle minoriteter... og der er jeg sådan... det må folk... det er en menneskeret... det har ikke noget med dét arbejde at gøre, som vi er sat til at skulle udføre... (Bilag 2, s. 11).

Af dette citat bekræftes ovenstående pointe om, at fængselspersonalets forståelse for indsatte situation har betydning for det arbejde, der ydes. Informanten siger i dette citat, at hvor godt man er klædt på til at arbejde med seksuelle minoriteter, er op til ens egne holdninger til denne gruppe. Det er ikke forbudt at være uforstående eller usamarbejdsvillig med personer, man ikke er enige med. Men som ansat i Kriminalforsorgen har holdningen til indsatte person tydeligvis stor betydning for, hvilken afsoning denne vil få, og hvordan det resocialiserende arbejde vil være.

Hvorvidt en hensynstagen til seksualitet er relevant i det resocialiserende arbejde generelt, kan ikke udledes af ovenstående. Der kan dog udledes, at alle tre informanter bekræfter, at seksuelle minoriteter i de danske fængsler har et behov for øget sikkerhed, da de er mere udsatte. Samtidig fremgår det, at imødekommelsen af dette behov afhænger af fængselspersonalets holdninger og synsninger om den indsatte. Det kan være positivt, at dele af det resocialiserende arbejde er personbåret, da motivation i arbejdet kan skabe en forskel. Her må det dog siges, at det personbåret får et negativt fortegn, og at de seksuelle minoriteter i fængslerne ikke kun møder uforstående blikke fra andre indsatte, men også fra nogle ansatte.

Fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret er ud fra informanternes udtalelser udfordret, da det er et opstillet ideale, der er svært at nå i praksis:

Og så burde man jo i lovteksten at have skrevet resocialisering/socialisering, fordi man pr. automatik forudsætter, at de har været socialiseret på et tidspunkt... at arbejde med resocialisering svarer jo til at arbejde med reintegration. At vi får en flok flygtninge til Danmark og siger, at de skal reintegreres. Men de har jo aldrig været integreret. (Bilag 4, s. 12).

Informanten falder her ned i Robinson & Crows teoretisering af resocialisering som værende en proces, der skal skabe forbedring hos indsatte. Informanten opstiller resocialiseringen som et uopnåeligt og urealistisk mål, der ikke har rødder i virkeligheden, men er noget, der på papiret lyder godt. Udgangspunktet for det resocialiserende arbejde stemmer ikke overens med målet, og derfor er det svært at kunne opnå succesfuld resocialisering. Kravene der stilles til de indsattes resocialisering, er svære at leve op til. Denne definition og tankegang om resocialiserende arbejde kan have betydning for, at fængselspersonalet oplever, at det er udfordrende at arbejde helhedsorienteret og resocialiserende, da målet simpelthen er for urealistisk.

Fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret med seksuelle minoriteter i fængslerne bærer præg af, at arbejdet er enorm personbåret. Disse indsatte har et særligt behov for sikkerhed, som i første omgang må imødekommes, hvis der skal arbejdes resocialiserende. Det må antages at være svært at arbejde resocialiserende med en indsat, der bruger sin tid på skadestuen, eller som ikke tør at åbne op og være ærlig, fordi det kan have konsekvenser i form af vold, mobning og chikane. At dette behov ikke altid imødekommes, fordi personalets egne tanker om og holdninger til disse indsatte overskygger og subjektiverer indsatsen, gør blot arbejdet mere udfordrende. Helheden brydes, når der blandt fængselspersonalet er forskellige måder at arbejde på og forskellige ideer om, hvad der er bedst for indsatte. Fængselspersonalet oplever, at deres muligheder for at arbejde

helhedsorienteret er udfordret, især når dette arbejde skal udføres overfor indsatte, der er en del af en seksuel minoritet.

7.2 De sandsynlige konsekvenser af Fængselspersonalets muligheder for at arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet

7.2.1 Sociale sanktioner pålagt de seksuelle minoriteter som ikke-socialt genkendelige køn Ifølge Judith Butler er køn og seksualitet ikke bestemt af biologi, men køn og seksuel identitet er defineret af den performativitet, som individet er pålagt at agere i. Denne performativitet vil blive forsøgt nedbrudt i den heteronormative matrix, da den heteroseksuelle norm her er gældende, og ikke-socialt genkendelige køn forstyrrer opfattelsen af køn og seksualitet. Der pålægges ikke-socialt genkendelige køn sociale sanktioner i forsøg på at gøre denne forstyrrelse mindre og opretholde heteronormativiteten (Butler, 1990). Fængselspersonalets udtalelser sammenholdes med Butlers teori for at kunne analysere sociale sanktioner, der i fængslerne pålægges de seksuelle minoriteter, fordi de ikke repræsenterer et socialt genkendeligt køn. Denne analyse belyser kønsdisciplineringen i fængslet og den sociale straf, der er knyttet til ikke at fremføre et passende køn i fængslet.

I informanternes udtalelser eksisterer der eksempler på magt og sanktioner rettet mod de seksuelle minoriteter i fængslerne. En informant udtaler følgende:

Hvis de ligesom ikke vil indordne sig under dresscoden... det er ikke det rigtige ord, men... bliver ved med at udstille sin seksualitet på måden de går på, måden de taler på... det er ikke det du skal gøre her. De går ikke på kompromis med det. Det ved jeg ikke om man skal eller ikke skal.... Det må situationen afgøre. Her må jeg lige... ja... ellers synes jeg ikke... det er jo ikke.... Jeg tror... der hvor det går galt er som jeg sagde før ved dem der udstiller det meget tydeligt. Eller hvor det bliver et problem. (Bilag 2, s. 8).

Informanten omtaler måden de seksuelle minoriteter går og taler på, altså performeringen eller citeringen af deres køn. Denne dresscode som omtales, er uden tvivl noget modsatstående af det de seksuelle minoriteter fremfører. Det handler om stil, kroppens fremførelse og repræsentationsoverflader, som bekræfter, at de seksuelle minoriteter ikke fremfører entydige socialt genkendelige køn. Dette bekræftes yderligere i denne udtalelse: ”Et eller andet sted har de jo lov til at gå i det tøj de vil... men det er bare... det kan få en konsekvens” (Bilag 2 s. 12). De seksuelle minoriteters dresscode er anderledes end de heteroseksuelle indsatte, og dermed kan der opstå problemer, som kan have konsekvenser for de seksuelle minoriteter. Disse problemer vil Butler betegne som sociale sanktioner, som de ikke-socialt genkendelige mødes af, fordi de bryder den

traditionelle opfattelse og forståelse af køn og seksualitet. I fængselspersonalets udtalelser fremgår episoder og udtalelser, som belyser disse sociale sanktioner: ”De andre indsatte sætter også noget på dørene, der indikerer, at her er der en, der har en anden seksualitet end vores...” (Bilag 3, s. 22). Der kigges skævt til de seksuelle minoriteter i fængslet, og midler som mobning og chikane anvendes til at få disse indsatte, der ikke fremfører et socialt genkendeligt køn, til at rette ind under den heteroseksuelle norm, og ikke skille sig ud og forstyrre kønsforståelsen. At sætte ting på disse indsatte døre er udtryk for den magtfulde diskurs, som disse indsatte er underlagt, da de i fængslet tydeligvis ikke selv har mulighed for at administrere kendskabet til deres privatliv. Et objekt på døren, der afslører de seksuelle minoriteters seksuelle identitet, kan opfattes som en trussel, da et bredere kendskab til den anderledes seksualitet må kunne medføre flere konflikter for og omkring disse indsatte. Et eksempel herpå findes i følgende udtalelse:

Vi har haft nogle stykker som har skiltet meget med det, og brugt både i tale og påklædning, og det kan godt... gøre at lige pludselig så er han gået ind i en dør og har fået et blåt øje. (Bilag 2, s. 9).

Informanten italesætter, at de seksuelle minoriteter, som er tydelige omkring deres seksualitet, bliver udsat for sociale sanktioner i form af fysik vold. De bryder de kønsspecifikke normer og møder dermed sociale sanktioner. Metaforen med døren belyser den magt og rang, der er i blandt de indsatte. Den indsatte, som er en del af en seksuel minoritet, har i virkeligheden fået tæsk af de andre indsatte for at være anderledes, men fortæller til personalet, at han er gået ind i en dør. Denne indsatte udsættes i forvejen for sociale sanktioner, som har konsekvenser for vedkommende. Og der eksisterer i forvejen en opfattelse af denne gruppe af indsatte som svage, så derfor sladrer indsatte ikke til personalet om, hvad der i virkeligheden er sket. Det kan resultere i yderligere problemer for denne indsatte, hvis de andre indsatte opfatter ham som en stikker, som forsøger at søge trøst og medfølelse hos fængselspersonalet. Der er altså eksempler på, at disse indsatte får tæsk for ikke at fremføre et socialt genkendeligt køn i fængslet, og de gøres til syndebukke grundet deres seksualitet: ”(...) og de er barske ved hinanden, så det fylder rigtig meget at finde en syndebuk, og så blev det lige ham, der ikke var hetero...” (Bilag 3 s. 21). De seksuelle minoriteter passer ikke ind i normen skabt af den heteroseksuelle diskurs, hvorfor de gøres til syndebukke. En informant er ikke i tvivl om, at disse indsatte udsættes for sociale sanktioner: ”Ja, det gør der! Helt 100! ja! Både chikane og mobning, ja!” (Bilag 3 s. 23). Den sociale dynamik, som Butler beskriver som værende formålet med de sociale sanktioner, eksisterer tydeligvis også i fængslet. De seksuelle minoriteter mødes af sociale sanktioner,

som af majoriteten pålægges for at skræmme og true disse indsatte til at fremføre socialt genkendelige køn, så de ikke forstyrrer forståelsen og opfattelsen af køn og seksualitet.

Ud over fysisk vold, chikane, mobning og trusler er skældsord yderligere en del af de sociale sanktioner, som de indsatte med en anderledes seksualitet møder: ”Jeg fik en narkodømt ind, der havde fået 11 år, og kom ind som 19-årig. Han skulle fandme ikke ud på halv tid, for det var for bøsser.” (Bilag 4, s. 5). Denne gengivelse af en udtalelse fra en indsat indikerer yderligere, at der eksisterer en hård maskulinitet, som modstilles homoseksualitet. Homoseksuelle sammenlignes underforstået med tøsedrenge, kujoner og nogen, der ikke kan tåle mosten. De er ikke mænd nok til at tage hele straffen, men kommer ud på halv tid. Gennem denne udtalelse placerer den indsatte sig som modpart til homoseksualiteten, og performerer sit eget køn som et socialt genkendeligt, der tager afstand fra ikke-socialt genkendelige køn, de seksuelle minoriteter. Dermed opretholdes den magtfulde heteroseksuelle diskurs og en *dem* og *os* eller *rigtig* og *forkert*. De ikke-socialt genkendelige køn, de seksuelle minoriteter, som for dette mødes af sociale sanktioner overfor de heteroseksuelle indsatte, som fremfører socialt genkendeligt køn: heteroseksuelle, maskuline mænd, som ligner mænd og begærer kvinder.

Udtalelser fra I3 tyder på, at det ikke kun er de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, som har det svært i fængslet: ”Jeg kender til mange fængselsbetjente, der har været nødt til at stoppe, fordi de var bøsser.” (Bilag 4, s. 18). Også fængselspersonale, der er en del af en seksuel minoritet, møder udfordringer i fængslet, og må ifølge informanten i nogle tilfælde opsiges sit arbejde. Sammenholdt med tidligere udtalelser fra I2 er opfattelsen ikke, at kollegaer til disse ansatte har problemer med deres seksualitet i en sådan grad, at det medfører en opsigelse (Bilag 3, s. 18). Der kan derfor spekuleres i, at grunden til, at homoseksuelle fængselsbetjente har været nødsaget til at opsiges sit job, er fængselskulturen og den magtfulde heteroseksuelle diskurs, der dominerer i fængslet. De heteroseksuelle indsatte har ingen forståelse for indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, så hvorfor skulle de have det for fængselsbetjentene? Fængselsbetjentene skal være autoritære overfor de indsatte, uanset hvilken seksualitet de selv eller de indsatte har, og uanset hvilken forståelse de selv eller de indsatte har af køn og seksualitet. Det må dog antages at være svært, hvis autoriteten mødes af uforståenhed og manglende respekt. Fra de heteroseksuelle indsattes perspektiv repræsenterer de homoseksuelle fængselsbetjente noget anderledes og forkert, hvilket resulterer i en manglende respekt som en slags social sanktion. Potentielt mener de heteroseksuelle indsatte, at de er mere værd end disse fængselsbetjente, og fængselsbetjentene, der ikke citerer socialt genkendelige køn, mødes derfor højest sandsynligt også af sociale sanktioner som trusler, tilråb og skældsord. De

homoseksuelle fængselsbetjente er underlagt samme heteroseksuelle magtdiskurs, som potentielt styres og opretholdes af de indsatte og ikke de ansatte. Dette kan muligvis også belyse et perspektiv på udtalelserne omhandlende fængselspersonalets nedladende syn på de indsatte, som er en del af en seksuel minoritet. Hvis de heteroseksuelle indsatte styrer jargonen og kan pålægge sociale sanktioner på både indsatte og fængselspersonale med anderledes seksualitet, kan det være en overlevelses manøvre hos fængselspersonalet der taler ned om indsatte med andreledes seksualitet, da de ikke kan stå op imod den dominerende diskurs. Overfor kollegaer med en anderledes seksualitet er der en relation baseret på ligeværd på spil, hvori det kan være nemmere at rumme det anderledes. Måske er nogle ansatte bange for de indsatte og for at blive mødt af de sociale sanktioner, som de seksuelle minoriteter mødes af i fængslet, hvorfor de er underlagt at performere deres køn på denne måde, hvor de følger normen.

7.2.2 Repræsentationen af den heteronormative matrix i de danske fængsler

Den heteronormative matrix er en samfundsskabt norm, hvori køn og seksualitet falder indenfor faste skabeloner. Er individet født som biologisk mand, forventes det, at begærsretningen går mod kvinder, at han er maskulin og stærk. Er individet født som biologisk kvinde, forventes det af vedkommendes begærsretning, at den går mod mænd, at hun er feminin og sød. Disse skabeloner er ifølge Butler med til at fastholde individer i normer, som de ikke føler sig til rette i, fordi alt, der er anderledes, opfattes som værende forkert. Ifølge Butler er den heteronormative matrix undertrykkende for det frie individ og eksisterer nogle steder mere tydeligt og med anden styrke end andre steder (Butler, 1990). Den gængse forestilling om fængselsystemet er, at det er et hårdt, koldt, råt miljø. Størstedelen af de indsatte er mænd med tatoveringer og store muskler, og de er placeret i fængslet, fordi de har begået noget kriminelt. Fængslet er umiddelbart et sted, hvor den heteronormative matrix er repræsenteret med stor styrke. Denne antagelse bekræftes af følgende udtalelse:

Jeg har også snakket med nogle om, hvorfor de griner af det når der er prideoptog eksempelvis... er det værre end at gå ind og se en fodboldkamp mellem FCK og Brøndby, hvor deres fanklubber kommer op at slås... er det fordi det er mere legalt? Det som er mest typisk i samfundet, det er seksualitet i hetero-regi. Det er det mest normale, så det er det vi går med... (Bilag 3, s. 19).

Denne samtale er foregået mellem I2 og dennes kollegaer. En fodboldkamp mellem FCK og Brøndby er et godt eksempel på noget socialt genkendelig, som tillægges en hård maskulinitet. Lokalopgøret inkluderer to fanklubber overvejende bestående af mænd, som verbalt og fysisk kan fremtone

aggressive overfor hinanden, og som før, under og efter kampen brøler, slås, sveder, kaster med fadøl og fremviser tatoveringer. Det er den socialt genkendelige mand med en dyb stemme og et mandigt udseende, hvis krop pumper af testosteron, der sættes i forbindelse med sådanne begivenheder. På den anden side er prideoptoget, som hylder forskellighed og plads til det anderledes. I forbindelse med priden er det nærmere mænd i kostumer af feminin karakter med makeup, parykker og farverige drinks, der tegner billedet. Disse fremfører tvært i mod ikke et socialt genkendeligt køn, da disse individer placerer sig langt fra den traditionelle opfattelse af, hvordan en mand skal se ud og begå sig. Den heteronormative matrix i fængslet kommer her stærkt til udtryk, da det genkendelige er normen, og alt andet stilles i opposition til denne norm og heteroseksualitet. Den heteronormative matrix er bredt repræsenteret i den ellers korte beskrivelse af episoden, hvor fodboldkamp og prideoptog diskuteres, da episoden illustrerer, hvordan forståelsen er af maskuliniteten i fængslet. Hertil bliver den stereotype fodboldfan synonym med maskulinitet og prideoptog bliver antonym. Fodboldkampen er modsat priden er forståelig og legal, fordi den ikke forstyrrer den heteronormative matrix. Styrken af den heteronormative matrix i fængslet kommer yderligere til udtryk i følgende citat:

Det er legalt at have en subkultur for misbrugere, det er legalt at have en subkultur for psykisk syge og tænke om dem som man vil indsat og ansat, men det er ikke legalt at have en subkultur for en anden seksuel karakter end at være hetero... det er det ikke!
(Bilag 3, s. 20).

I fængslerne er der ikke rum til en anden seksuel orientering end den heteroseksuelle. Der ses mindre skævt til dét at være misbruger og psykisk syg end til de seksuelle minoriteter. Faktisk italesætter to af de tre informanter, at dét at være ikke-heteroseksuel er et tabu i fængslerne og noget, der er en vis berøringsangst med (Bilag 2)(Bilag 3). At være misbruger eller psykisk syg forstyrrer ikke den heteronormativitet der eksisterer i fængslet, da det ikke nødvendigvis har betydning for køns- og seksualitetsopfattelsen, om vedkommende er misbruger eller psykisk syg, da det ikke nødvendigvis er noget der kommer til udtryk, eller forstyrrer den maskulinitet, en mand som socialt genkendeligt køn er tillagt. Den heteronormative matrix repræsenteres i udelukkelsen af andre seksuelle orienteringer end den heteroseksuelle, og fremstår i ovenstående stærk gennem den udelukkelse.

Il's udtalelser om dresscoden i fængslet blev anvendt i analysen af de sociale sanktioner, men udtrykker også, hvordan den heteronormative matrix er repræsenteret i fængslet: "... jaaeh... det vil jeg mene... altså som vi snakkede om tidligere, så... hvis de vil... jeg kalder det dresscoden... følge den... så kan jeg ikke se altså... hvor begrænsningen er" (Bilag 2, s. 12). Der eksisterer tydeligvis en

opfattelse af, at de seksuelle minoriteter i fængslet aktivt har taget et valg om at være anderledes. Ifølge Butler er det ikke et valg, men en social konstruktion der medfører, at de seksuelle minoriteter performerer og citerer deres køn på en måde, som ikke følger dresscoden i fængslet. Derfor kan disse indsatte heller ikke aktivt vælge at følge dresscoden, men kan blive underlagt at agere efter dresscoden, hvis de sociale sanktioner, de møder, vil medføre en sådan effekt. I udtalelsen fremstår den heteronormative matrix tydelig i informantens måde at tilgå de seksuelle minoriteter på. Den heteronormative matrix er ikke kun repræsenteret blandt de indsatte, men fremgår også med en tydelig styrke i fængselspersonalets tilgang til de seksuelle minoriteter. Hvis de vil følge dresscoden, er der ingen begrænsninger. Det fremstilles nærmest som en gulerod at følge den heteroseksuelle norm, men samtidig som en trussel ikke at gøre det. Samtidig indikerer informantens udtalelse, at vedkommende er fuldstændig klar over de konsekvenser, det har for de seksuelle minoriteter ikke at følge denne norm, men lægger ansvaret fra sig og appellerer til, at de seksuelle minoriteter "bare" skal følge normen. Citatet inkluderer dermed også den berøringsangst, der tidligere er omtalt. Fordi seksuelle minoriteter er tabuiseret, er det ikke noget personalet blander sig i. De seksuelle minoriteter fastholdes igennem udtalelser som denne i en heteroseksuel norm. En informant sætter ord på opfattelsen af køn og seksualitet:

Jeg plejer gerne at sige, at seksualitet og identitet hænger uløseligt sammen. De der lesbiske falder jo i virkeligheden ind i en heteronormativ verden. Og det tror jeg handler om, at to kvinder er frækt og to mænd er klamt. (Bilag 4, s. 16).

Dette citat indikerer, at der under den heteronormative matrix er et hul, hvor homoseksualiteten kan rummes i fængslet. I hvert fald hvis det er kvindelige homoseksuelle, som fremfører et maskulint køn:

... og så har jeg haft i hvert fald én lesbisk, hvor jeg bare tænke... hun var sådan en betonlebbe, som man kalder dem... hende var jeg sgu selv lidt bange for, for hun lignede altid en der ville slå mig. (Bilag 4, s. 15).

Ud fra disse udtalelser er der indikationer på, at kvindelige homoseksuelle, der udtrykker sig maskulint, ikke udfordrer den heteronormative matrix på samme måde som en mandelig homoseksuel, der udtrykker sig feminint. Fængslet er et mandsdomineret miljø, og derfor kan denne accept af kvindelige homoseksuelle forklares ud fra begærsretningen, som informanten kort berører. Opfattelsen af, at to kvinder sammen er frækt, og to mænd sammen er klamt, kan forklares ved, at fængslet netop er mandsdomineret. To kvinder sammen kan stadig begære mænd, men to mænd sammen er for det første ikke noget, der på sammen måde begærer kvinder, og er overfor andre mænd

for anderledes og en for stor forstyrrelse af køns- og seksualitetsopfattelsen. To mænd sammen udfordrer de heteroseksuelle på deres maskulinitet og mandighed. På den ene side er den kvindelige homoseksuelle, som udtrykker sig maskulint, måske i de indsatte øjne mere mand end de homoseksuelle mandlige indsatte, og har derfor en højere status. For det andet er hun uanset seksualitet en kvinde, som mændene begæres af. På trods af hendes køn fremfører hun et mere socialt genkendeligt køn end de mandlige homoseksuelle. De kvindelige indsatte, som er en del af en seksuel minoritet, falder dermed ind under den heteronormative matrix, mens de mandlige indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, forstyrrer den og falder udenfor.

Følgende udtalelse både bekræfter og udfordrer repræsentationen af den heteronormative matrix i fængslet:

Jeg har ladet mig fortælle fra andre indsatte, og ja egentlig også personalet, at specielt bøsser, de kan jo godt give en ydelse til andre indsatte, som er heteroseksuelle. Fordi det ikke er så skamfuldt. Altså det er jo langt værre for en heteroseksuel mand at skulle give et blowjob til en anden mand, end det er for en homoseksuel mand. Og der har de jo så begge to fået noget ud af det. (Bilag 4 s. 15).

Bekræftelsen ligger i, at den heteronormative matrix er til stede i fængslet med en sådan styrke, at de seksuelle minoriteter, grundet deres manglende fremførelse af et socialt genkendeligt køn, undertrykkes og udnyttes. Ovenstående udtalelse belyser, at de heteroseksuelle indsatte ikke anerkender de mandlige indsatte, som er en del af en seksuel minoritet som mænd, men i stedet sætter dem i kvindernes sted. De yder en seksuel ydelse overfor de heteroseksuelle indsatte, som var de kvinder. For de heteroseksuelle sættes de seksuelle minoriteter overfor deres mandlige, maskuline køn, hvilket kan forsvare begæringen. På den anden side udfordrer denne udtalelse den heteronormative matrix, da det kan tolkes, at der i et heteronormativt miljø som fængslet, eksisterer homoseksuelle praksisser. Udtalelsens indikerer, at hvis den heteroseksuelle, hypermaskuline indsatte kan forhandle sig til at være den penetrerende part, er det ikke et problem at få en seksuel ydelse af en anden mandelig indsat, da det tilsyneladende ikke udfordrer heteroseksualiteten fordi den seksuelle ydelse kommer fra en seksuel minoritet. De heteroseksuelle indsatte går på kompromis med det køn de begærer og begæres af. Der er indikationer på, at der i fængslet eksisterer noget queer-relateret, som bliver forsøgt skjult bag en bastant heteronormativitet. En queer-teoreisk pointe er, at netop fordi det er udbredt at have nogle seksuelle relationer, som overskrider den kulturelle forståelse af heteroseksualitet, bliver det mere nødvendigt at iscenesætte sig selv som værende skarpt defineret heteroseksuel. Gennem de homoseksuelle praksisser mellem mænd, er der en modsat mekanisme i at

bekræfte, at man i hvert fald ikke er homoseksuel. Disse homoseksuelle praksisser skaber dermed et behov for den bastante heteronormativitet, og de homoseksuelle praksisser er i virkeligheden med til at give den heteronormative matrix mere styrke i fængslet.

At begge parter får noget ud af den seksuelle praksis som beskrevet i citatet, er en udtalelse, der indikerer en opfattelse af, at de seksuelle minoriteter ikke er kræse, når det kommer til sexpartnere. Det fremstår som om, at der er et sted, hvor de heteroseksuelle indsatte kan bruge de seksuelle minoriteter til noget, men at det ikke sker på de seksuelle minoriteters præmisser. Der ligger derfor en undertrykkende forestilling om de seksuelle minoriteters værd i en sådan udtalelse, som igen blot bekræfter den store styrke, som den heteronormative matrix er repræsenteret med i fængslet.

Der er ingen tvivl om, at den heteronormative matrix er repræsenteret i de danske fængsler, og at den er til stede med stor styrke. Måden der tales om og til seksuelle minoriteter blandt både indsatte og ansatte identificerer, at den heteronormative matrix har nok magt i fængslet til, at den heteroseksuelle norm opretholdes. Samtidig eksisterer der under denne heteronormative matrix homoseksuelle praksisser mellem de indsatte, som kan antages at medføre et øget behov for heteronormativiteten, og som har betydning for den store styrke, som den heteronormative matrix er repræsenteret med.

7.2.3 Straffesmerten hos de seksuelle minoriteter i de danske fængsler

Den kontekstuelle smerte er utilsigtet, men har en årsagssammenhæng med stregheden af det strafferetlige indgreb. Det vil sige, at den kontekstuelle smerte som indsatte oplever, vil få straffen til at føles værre og strengere, end den direkte er tilsigtet (Hayes, 2018). Denne form for smerte findes der forskellige eksempler på, men fælles for dem er, at det er konteksten, der udløser smerten:

Det handler om at møde begge dele ved at sige: ”du er et sted, hvor jeg bliver nødt til at snakke med dig om... det er et problem... og er du direkte med det, så vil der være nogen der udnytter det”... (Bilag 3, s. 17).

Som tidligere analyseret, møder de seksuelle minoriteter i de danske fængsler sociale sanktioner som mobning, chikane, fysisk vold, trusler og skældsord. Som citatet ovenfor indrammer, vil de seksuelle minoriteter yderligere møde udnyttelse, hvis de er åbne omkring deres seksualitet. Igennem disse sociale sanktioner pålægges der de seksuelle minoriteter en kontekstuel smerte. De sociale sanktioner er ikke tilsigtet, og dermed ikke indregnet i strafudmålingen, men er følger af konteksten. De seksuelle minoriteter er placeret i en kontekst, et mandsdomineret fængsel, med en stor repræsentation af en heteronormativ matrix, som udløser denne smerte. Mobningen, chikanen, volden, truslen og tilråbene må absolut antages at gøre de seksuelle minoriteters afsoning strengere

end tilsluttet, da de under hele afsoningen lever i frygten for, hvad de andre indsatte kan finde på at gøre mod dem. Udover at blive frihedsberøvet, som trods alt er den officielle hensigt med fængslingen, pålægger konteksten og den dertilhørende smerte et ekstra lag af straf hos de seksuelle minoriteter. Ikke alene straffes de for at have begået noget kriminelt, de straffes også for at være en seksuel minoritet i et fængsel. At være en seksuel minoritet i et fængsel er ikke en forbrydelse, men noget de alligevel uformelt straffes for gennem sociale sanktioner og smerten tilknyttet disse.

Ud over denne direkte og synlige smerte som de seksuelle minoriteter påføres gennem sociale sanktioner, eksisterer der også en mere indirekte og skjult kontekstuel smerte, som de seksuelle minoriteter pålægges i fængslet: ”Det fylder rigtig meget for dem, som er så tro imod deres egen seksualitet, at de lægger låg på, og kører med på den typiske... ”se nu hende der, og det er hende i bladet med de store...” ”(Bilag 3, s. 20). De seksuelle minoriteter, som i fængslerne ikke er tydelige omkring deres anderledes seksualitet, forsøger at fremføre et socialt genkendeligt køn ved at underlægge sig den heteronormative matrix og følge fængselsjargonen. Ved at være tydelig omkring en anderledes seksualitet, og dermed ikke fremføre et socialt genkendeligt køn, mødes disse indsatte som skrevet af sociale sanktioner, og det har dermed konsekvenser for dem, at andre indsatte kender til deres seksualitet. Derfor pakker nogle af disse seksuelle minoriteter sig ind i den heteroseksuelle norm og udstråler heteroseksualitet igennem dette eksempel, hvor kvinder omtales på en måde, så de andre indsatte ikke stiller spørgsmålstejn ved begærsretningen. Nogle af de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, forsøger at holde deres seksualitet skjult for at undgå de konsekvenser, som kendskabet til deres seksualitet kan medføre. I udgangspunktet kan denne adfærd give mening, men der kan argumenteres for, at disse indsatte fortsat vil opleve den kontekstuelle smerte, blot i en anden form. De seksuelle minoriteter, der ikke er tydelige omkring deres seksualitet overfor andre indsatte, lægger låg på sin person og udgiver sig for at være noget andet. Der foregår et slags skuespil, som fremføres som en form for overlevelsesmekanisme, i håb om at undgå de sociale sanktioner. Denne ageren kan ikke andet end at være udmattende, anstrengende og undertrykkende for individet, der ikke kan være sig selv. Fængslet kan godt rumme indsatte, hvis vedkommende blot følger normen og ikke bryder med den traditionelle forståelse. Sagen er bare den, at disse indsattes sande identiteter ikke følger normen og netop bryder med den traditionelle forståelse af køn og seksualitet. Uanset om disse indsatte tydeligt er en del af en seksuel minoritet, eller om de underspiller deres seksualitet og pakker den ind, påføres de en kontekstuel smerte. Enten pådømmes de en straf for at være en seksuel minoritet i fængslet, som er et hypermaskulint miljø, hvor det ikke er velset at være en seksuel minoritet, eller også bliver der påført et ekstra strafarbejde med at skjule deres seksualitet. At skjule

seksualiteten inkluderer en undertrykkelse af individet og kan yderligere være slidsomt at leve i. Derudover må disse indsatte leve i frygt for at deres seksualitet bliver opdaget og afsløret, da det vil medføre yderligere strafsmerter. I en formel fængselsstraf på 14 dage kan den indsatte potentielt overkomme at skulle spille dette skuespil, men for de, der afsoner i flere år, må denne smerte være ekstrem grov. Men disse indsatte har ikke noget alternativ ud over at tilkendegive sin seksualitet, og dermed opleve yderligere smerte. Uanset om de seksuelle minoriteter i fængslerne er tydelige omkring deres seksualitet eller de skjuler den under deres afsoning, vil de påføres en kontekstuel strafsmerte, som kan opfattes som en ekstra straf. Det ene påfører en mere fysisk smerte, mens det andet påfører en mere mental og psykisk smerte. Og hvad er nemmest at leve med? Det er et valg disse indsatte må tage, for det lader ikke til, at de har en udvej fra denne strafsmerte. De kan udelukkende vælge mellem to dårlige alternativer, som får afsoningsforløbet og dermed straffen til at fremstå strengere og grovere end sigtet var, da dommen blev afsagt.

Udtalelsen om de homoseksuelle fængselsbetjente, der grundet deres seksualitet har været nødsaget til at sige op, sætter alvoren af de sociale sanktioner og den kontekstuelle smerte, som de seksuelle minoriteter i fængslerne møder, i perspektiv. De homoseksuelle fængselsbetjente har det så svært i fængslet grundet deres seksualitet, at de er nødsaget til at opsiges deres arbejde. Det de udsættes for, er altså ikke blot drillerier og overfladiske kommentarer, men noget der stikker så dybt, og rammer dem så personligt, at de opsiges deres arbejde. De har en mulighed for at bryde ud af den kontekst, de ikke befinder sig tilpasse i. Det har de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, ikke. Grundet deres frihedsberøvelse, kan de ikke på samme måde fysisk bevæge sig væk fra den uhensigtsmæssige situation, de grundet deres kriminelle handlinger og seksualitet er placeret i. De er fanget i et miljø, som fængselspersonalet ikke engang kan holde ud at være i. De homoseksuelle fængselsbetjente tilbringer 37 timer om ugen i miljøet, og kan når de har fri få en pause. De indsatte har ikke mulighed for at tage en pause, men er under hele deres afsoning fanget i den kontekstuelle smerte det medfører, at være en seksuel minoritet i et fængsel. Individet der "blot" tilbringer en fuldtidsstilling i dette miljø, må grundet smerte bryde ud af det, mens individet, der tilbringer 24 i døgnet i mange måneder i miljøet, er underlagt at leve i det.

Som tidligere analyseret, er fængselspersonalet udfordret i det helhedsorienterede og dermed resocialiserende arbejde med de seksuelle minoriteter i de danske fængsler. I denne analyse blev det tydeligt, at indsatserne omkring de indsatte er meget personbårne, og derfor divergerer alt efter hvilken opfattelse, forståelse og mening fængselspersonalet har af og om de indsatte. I det

helhedsorienterede arbejde med de seksuelle minoriteter indgår eksempelvis et sikkerhedshensyn, som grundet de sociale sanktioner de udsættes for, er aktuelt at møde. Noget fængselspersonale er dog ikke af opfattelsen, at dette er et behov, der er vigtigt eller realistisk at møde, hvorfor konflikter omkring de seksuelle minoriteter ikke altid nedtrappes. Dette er endnu en kontekstuel smerte, som ligger i forlængelse af ovenstående. Som skrevet må frygten for at blive udsat for de sociale sanktioner fylde hos disse indsatte og dermed medføre en strafsmerte, som ikke på samme måde ville eksistere, hvis personalet formåede at møde sikkerhedsbehovet. De seksuelle minoriteter påføres en kontekstuel smerte som følge af den heteronormative matrix, der eksisterer i fængslet, og som en del af personalet også agerer under. Derudover må der også kunne spekuleres i, at det påfører strafsmerte hos de seksuelle minoriteter, at personalet er udfordret i det helhedsorienterede arbejde omkring dem. Nok er det helhedsorienterede arbejde generelt udfordret, men personalet støder oftere panden mod muren, når den helhedsorienterede indsats skal ydes overfor seksuelle minoriteter. Det helhedsorienterede arbejde er afgørende for resocialiseringen, og, dermed må et dårligt udgangspunkt i en udfordret helhedsorienteret indsats også medføre udfordringer for den succesfulde resocialisering. De seksuelle minoriteter kan dermed sandsynligvis opleve at have ringere forudsætninger for vellykket resocialisering grundet de kontekstuelle strafsmerte de oplever under afsoning.

De sandsynlige konsekvenser af fængselspersonalets udfordrede muligheder for at arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, er blevet belyst ved hjælp af Butlers queer-teori og Hayes strafteori. Som det fremgår, er det sandsynligvis ikke blot en overfladisk og ligegyldig byrde på de seksuelle minoriteter, at de er underlagt at fremføre deres køn anderledes under afsoning. Det har nogle dybdegående konsekvenser for oplevelsen af deres straf, og den smerte straffen indeholder. Den kontekstuelle smerte oplever de indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, i fængslet, uanset om de er tydelige omkring deres anderledes seksualitet eller ej. Som det fremgår af analysen af fængselspersonalets udtalelser, er denne strafsmerte tilstede under de indsattes afsoning, og den straf de officielt er idømt, tillægges en ekstra social, uformel straf.

8. Konklusion

Det helhedsorienterede arbejde defineres af det interviewede fængselspersonale som værende afgørende for en vellykket resocialisering. Dog er det helhedsorienterede arbejde svært i praksis, hvilket har konsekvenser for de indsatte resocialisering. Det kan på baggrund af dette studie konkluderes, at det interviewede fængselspersonales oplever deres muligheder for at arbejde helhedsorienteret med seksuelle minoriteter i danske fængsler som udfordret. Dette skyldes muligvis en manglende tilstedeværelse af tværfaglighed, som er grundlæggende i det helhedsorienterede arbejde. Derudover er det en udfordring for resocialiseringen, at arbejdet med de indsatte er meget personbåret. Dette skaber for divergerende indsatser, da personlige tanker, holdninger og meninger om og til de indsatte sandsynligvis har betydning for den indsats, der ydes overfor dem. En del af det interviewede fængselspersonale oplever, at der er langt fra middel til mål, hvad angår det resocialiserende arbejde. Udgangspunktet og grundlaget for at kunne arbejde resocialiserende med de indsatte hænger ikke sammen med målet der arbejdes i mod. I stedet for at tænke resocialiserende er det muligvis mere hensigtsmæssigt at tænke socialiserende, hvis indsatsen skal kunne betegnes som succesfuld. I arbejdet med de seksuelle minoriteter er det yderligere gennem dette studie blevet tydeligt, at seksuelle minoriteter, der er tydelige omkring deres seksualitet, har et øget behov for sikkerhed. Dette behov skyldes, at de seksuelle minoriteter som ikke fremfører en socialt genkendeligt køn, mødes af sociale sanktioner i form af fysisk vold, mobning, chikane, trusler og tilråb. Det må derfor siges at være problematisk, at de personbårne indsatser kan resultere i, at disse indsatte behov for sikkerhed, ikke altid imødekommes.

I fængslet er den heteronormative matrix repræsenteret med stor styrke, hvilket har betydning for måden de seksuelle minoriteters værd opfattes, som afspejles i måden indsatte såvel som ansatte taler om og til de seksuelle minoriteter. Fordi fængselspersonalet er udfordret i at arbejde helhedsorienteret med de seksuelle minoriteter, især hvad angår deres øget behov for sikkerhed, påføres disse indsatte ekstra strafsmerte under deres afsoning. Der eksisterer i Kriminalforsorgen ikke værktøjer eller muligheder for, at fængselspersonalet kan sikre, at de seksuelle minoriteter ikke mødes af sociale sanktioner som vold, mobning, chikane, trusler og tilråb. Det eneste værktøj de kan gøre brug af, er at bede disse indsatte om at følge dresscoden, og underspille deres seksualitet. Dette er dog ikke en løsning der skaber mindre strafsmerte hos de seksuelle minoriteter, da de igennem denne adfærd undertrykkes.

Når indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, placeres i fængsler, hvor den heteronormative matrix er stærkt repræsenteret, påføres der en ekstra straf til disse indsatte. De straffes yderligere

gennem den kontekstuelle smerte, som sociale sanktioner påfører dem, eller alternativt gennem den kontekstuelle smerte det påfører dem, at undertrykke deres selv gennem en hel afsoning.

Dermed må det konkluderes, fængselspersonalet oplever, at det er svært at arbejde helhedsorienteret med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, og at de sandsynlige konsekvenser heraf er, at disse indsatte, gennem sociale sanktioner og undertrykkelse, påføres strafsmerter i en grad, der tillægger den formelle, tilsigtede straf et lag af uformel straf, som medfører en dobbeltstraf. Seksuelle minoriteter i de danske fængsler tillægges dermed en form for dobbeltstraf, fordi de har en anderledes seksuel orientering end normen, og derved skiller sig ud.

9. Diskussion

På baggrund af dette studie kan fængselspersonalets generelle muligheder for at arbejde helhedsorienteret diskuteres. Det er af analysen blevet tydeligt, at det ikke udelukkende er arbejdet med de seksuelle minoriteter, der er udfordrende, men at personalet helt generelt oplever at det er svært, at arbejde helhedsorienteret og resocialiserende. Det er dermed ikke kun de seksuelle minoriteter, som dette vil have sandsynlige konsekvenser for. Det er dog blot dem der er berørt i dette studie. Hele måden at tænke resocialiserende arbejde på, møder igennem dette studie kritik i både teorianvendelsen og den indhentede empiri. Resocialiseringens opfattelse af individet som værende ét, der tidligere har været socialiseret, udfordrer personalets muligheder i deres arbejde, da denne opfattelse ikke er korrekt af alle indsatte. Teorien hævder, og empirien bekræfter, at nogle indsatte aldrig har været socialiseret, og det er derfor ikke muligt at arbejde resocialiserende, da der ikke eksisterer en socialisering, som de indsatte kan føres tilbage til. Overordnet ligger der i diskussionen af begrebet også en kritik af forventningerne til de indsatte. Det forventes af dem, at de skal ud til det *gode* liv, og leve som *gode* borgere. For mange af dem vil det måske kræve arbejde nok bare at leve et liv, og være en borger. Ikke alle har hverken forudsætningerne eller mulighederne for det gode, og det må anses som værende en smule naivt at tro, at disse forudsætninger og muligheder kan opbygges under afsoning. Hvorfor er det ikke nok at forvente af dem, at de kommer ud til et kriminalitetsfrit liv, og lever som en lovlydig borger? Det kan diskuteres hvorvidt hele forståelsen og idealiseringen af resocialiseringsbegrebet pålægger de indsatte et pres, som de ikke kan leve op til. Det gør ikke kun fængselspersonalets arbejde mere besværligt, men øger også risikoen for, at løsladte fejler og falder ind i recidivprocenten. Måske kræver begrebet en nyfortolkning, hvor der i højere grad tænkes socialisering, og hvor forventningerne sættes ned til det liv de indsatte efter afsoning skal leve, så længe det foregår kriminalitetsfrit. Alternativt kan det overvejes at bruge flere ressourcer på at hjælpe

de indsatte til det liv, som samfundet ønsker for dem, så personalet rent faktisk har mulighed for at udføre det arbejde, de på papiret er ansat til. Resocialiseringen er i højere grad opstillet som et mål eller ideale, og ikke som en arbejdsproces, der er mulig for fængselspersonalet at følge eller leve op til.

Ud fra dette studie er det yderligere aktuelt at diskutere hvad der egentlig påfører de seksuelle minoriteter i fængslerne strafsmerter. For som det fremgår, er det måske ikke blot det faktum, at personalet har ringe muligheder for at arbejde resocialiserende, men hele fængselskulturen. Den rummer ikke anderledes seksualitet, så uanset hvor gode personalets muligheder kunne være for at møde behovet om sikkerhed, vil de seksuelle minoriteter potentielt blive mødt af sociale sanktioner, hvis de placeres i institutioner, hvor den heteronormative matrix er til stede med så stor en styrke, som i de fængsler informanterne arbejder i. Måske skal disse indsatte have bedre afsoningsforhold, som ikke tillægger den formelle straf et yderligere lag af uformel straf, ved at nytænke hvordan man placerer dem i Kriminalforsorgen. På den anden side lader det ikke til at være nødvendige med alle indsatte, der er en del af en seksuel minoritet, da de kvindelige indsatte indenfor målgruppen ikke lader til at møde samme sociale sanktioner, og dermed yderligere straf. Det kan ud fra studiet derfor også diskuteres hvorvidt den heteronormative matrix er mere undertrykkende for ikke-heteroseksuelle mænd end for ikke-heteroseksuelle kvinder. Mændene møder sandsynligvis flere sociale sanktioner grundet deres anderledes seksualitet, end kvinderne gør. På trods af kvindernes anderledes seksualitet falder de nemmere ind under den heteronormative matrix, og performeringen af deres køn accepteres i højere grad. Hvorvidt denne opfattelse vil be- eller afkræftes i et studie lavet i et kvindefængsel, står til åben fundering, men der kan spekuleres i, at de seksuelle minoriteter i et kvindefængsel har en anden status, da de netop udtrykker maskulinitet fremfor femininitet. Om dette er fordelagtigt i et kvindefængsel, må der findes svar på andetsteds. Dette studie fremfører fængslet som et miljø hvor ikke-heteroseksuelle mænd er lavere i hierarkiet end ikke-heteroseksuelle kvinder, og der opstår derigennem en forvridding af den traditionelle kønsforståelse. Hypermaskuline, kriminelle miljøer forbindes med mænd, for hvem kvinder frem for alt er en begæring. Homoseksuelle kvinder er dog tilsyneladende mere velkomne end mænd, som er en del af en seksuel minoritet. Den historiske undertrykkelse af det kvindelige køn er i disse miljøer erstattet af en udelukkelse og undertrykkelse af mandlige ikke-heteroseksuelle, i det tilfælde at kvinderne fremfører et mere maskulint køn end de mandlige ikke-heteroseksuelle. I bund og grund kan det dermed diskuteres hvorvidt der i den heteronormative matrix og de sociale sanktioner, som forsøger at opretholde den traditionelle køns- og seksualitetsdisciplinering, er et hul, hvori noget af det

anderledes inkluderes på det vilkår, at det ikke forstyrrer den heteroseksuelle norm for meget. Især de homoseksuelle praksisser illustrerer hvordan det er heteroseksualiteten der definerer denne forstyrrelse og dermed inklusion. I samme ombæring kan den værdi der tillægges seksualiteten diskuteres. Ud fra ovenstående kan der spekuleres i, hvorvidt det egentlig er kønnet og seksualiteten der er afgørende for accepten af individet under den heteronormative matrix. Uanset køn og seksualitet er det tydeligt, at de maskuline er mellem velkomment end det feminine. Dermed kan denne den historiske opfattelse af kvinder som det svage køn diskuteres i en alternativ kontekst. Kvinderne er ikke nødvendigvid det svageste køn. Men dét køn der citeres kvindeligt og feminint, vil uanset biologisk køn være mindre velkomment under den heteronormative matrix, end køn der citeres mandelige og maskuline, selvom dette køn biologisk er kvindeligt.

10. Litteratur

Andersen, L. B., Binderkrantz, A. S. & Hansen, K. M. (2012). *Forskningsdesign*. Kap. 3 I:

Andersen, L. B., Hansen, K. M. & Klemmensen, R. (2012). *Metoder i Statskundskab*. Hans Reitzels Forlag. 2. udgave, 5. oplag.

Arbour, W., Lacroix, G. & Marchand, S. (2021). *Prison Rehabilitation Programs: Efficiency and Targeting*. Institute of Labor Economics, IZA DP No. 14022. Lokaliseret d. 20. februar 2021 på:

<http://ftp.iza.org/dp14022.pdf>

Blivfaengselsbetjent.dk. Kriminalforsorgen. Lokaliseret d. 20. maj 2021 på:

<https://blivfaengselsbetjent.dk>

Bosworth, M. & Carrabine, E. (2001). *Reassessing Resistance: Race, Gender and Sexuality in Prison*. Punishment and Society. Vol 3(4) 501-515. SAGE Publications. Lokaliseret d. 20. februar 2021 på:

https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/14624740122228393?casa_token=2FWR3I1OQNcA AAAA:hIXQiCMaO4Zz4iE88eFOj2yYKSC6i2FVKfBm440_bdk3LE2TVf6zhF4o55SdJNFzjGh3gcalhbw

Butler, J. (1990). *Gender Trouble*. Routledge.

Danske Love. (u.å.). *Straffuldbyrdelsesloven*. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på:

<https://danskelove.dk/straffuldbyrdelsesloven>

Frank, V. A., Rand, C. & Herold, M. D. (2020). *En helhedsorienteret indsats – hvordan gør man det?* Center for Rusmiddelforskning. Stof nr. 35. Forår 2020. Lokaliseret d. 5. maj 2021 på:

https://psy.au.dk/fileadmin/CRF/STOF/STOF_pdf_er/STOF_nr_35/STOF_nr_35_En_helhedsorienteret_indsats.pdf

Frisch M., Moseholm E., Andersson M., Andresen JB. & Graugaard C. (2019). *Sex i Danmark. Nøgletal fra Projekt SEXUS 2017-2018*. Statens Serum Institut & Aalborg Universitet. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på: https://files.projektsexus.dk/2019-10-26_SEXUS-rapport_2017-2018.pdf

Fuglsang, L. & Olsen, P. B. (2005). *Introduktion*. I: Fuglsang, L. & Olsen, P. B. (2005). *Videnskabsteori i Samfundsvidenskaberne*. 2. Udgave, 2. Oplag. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag

Gibson, L. E. & Hensley, C. (2013). *The Social Construction of Sexuality in Prison*. The Prison Journal 93(3) 355-370. SAGE Publications. Lokaliseret d. 20. februar 2021 på:
https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0032885513490503?casa_token=Sr5T9D9DQMMAAAAA:j_5TatO0nenuvjCyvwI8xlCSH3jHI3JmbR6fJPTFHknfaw_TPq01Nrfcya8ACDLPkpDEYzQvWFc

Harrits, G. S., Pedersen, C. S. & Halkær, B. (2012). *Indsamling af interviewdata*. Kap. 6 i: Andersen, L. B., Hansen, K. M. & Klemmensen, R. (2012). *Metoder i Statskundskab*. Hans Reitzels Forlag. 2. udgave, 5. oplag.

Hayes, D. (2018). *Proximity, pain, and state punishment*. Punishment & Society vol. 20(2) 235-254. Sage.

Hensley, C. & Tewksbury, R. (2002). *Inmate-To-Inmate Prison Sexuality*. Trauma, Violence and Abuse. Vol 3. Lokaliseret d. 20. februar 2021 på:
https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/15248380020033005?casa_token=ZM4VJkTIrawAAA:87CCGXXj8kJkOVXxOYSz68hUIFR_lzA8daR7sxTGzQzQPp9P1j5WyUkYDwGNzT_a7Cm_5zycsjA

Justitsministeriet (u.å.). *Aftale om Kriminalforsorgens økonomi 2018-2021*. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på:
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Ministeriet/aftale_om_kriminalforsorgens_oekonomi_2018-2021.pdf

Kolber, A. J. (2009). *The Subjective Experience of Punishment*. Columbia Law Review. Vol. 109:182. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på:
<http://web.b.ebscohost.com.zorac.aub.aau.dk/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=ec311e4f-80cc-4918-80a9-8783fb102eef%40pdc-v-sessmgr03>

Kriminalforsorgen. (2019a). *Afsonere. Guide til myndighedssamarbejde*. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på: <https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2020/01/guide-afsoner.pdf>

Kriminalforsorgen (2019b). *Statistik 2019*. lokaliseret d. 26. april 2021 på:
<https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2020/08/kriminalforsorgens-statistik-2019.pdf>

Kriminalforsorgen. (2020). *Statistik 2018*. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på:
<https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2020/02/kriminalforsorgens-statistik-2018-version-2.pdf>

Kriminalforsorgen. (u.å.a). *Ud af kriminalitet*. Lokaliseret d. 22. februar på:
<https://www.kriminalforsorgen.dk/straf/faengsel/ud-af-kriminalitet/>

Kriminalforsorgen. (u.å.b). *Afsoning af fængselsstraf*. Lokaliseret d. 16. maj 2021 på:
<https://www.kriminalforsorgen.dk/straf/faengsel/afsoning-af-faengselsdom/>

Kriminalforsorgen & Justitsministeriet (2021). *2021 Mål- og resultatplan for Kriminalforsorgen*. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på: <https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2021/01/kriminalforsorgens-maal-og-resultatplan-2021.pdf>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview*. 3. Udgave. Hans Reitzels Forlag.

Montag, J. & Sobek, T. (2019). *Subjective Punishment*. I: Marciano A. & Ramello G.B. (2019) *Encyclopedia of Law and Economics*. Springer, New York. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på:
https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.1007/978-1-4614-7753-2_720

Morseu-Diop, N (2010). *Healing in Justice: An International Study of Indigenous People's Custodial Experiences of Prison Rehabilitation Programs and the Impact of Their Journey from Prison to Community*. University of Queensland.

Mushanga, T. M. (2011). *Crime and Deviance*. LawAfrica.

Olesen, A. & Brinck, A. R. (2021). *Frivillige organisationers resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgens institutioner*. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab. Nr. 1/2021. Lokaliseret

d. 17. april 2021 på: <https://vbn.aau.dk/en/publications/frivillige-organisationers-resocialiserende-arbejde-i-kriminalfor>

Robinson, G. & Crow, I. (2009). *Introducing Rehabilitation: The Theoretical context*. In *Offender Rehabilitation: Theory, Research and Practice*. SAGE Knowledge Complete.

SEXUS. (2017). *Spørgsmål og svarkategorier I Projekt SESUX 2017-2018*. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på: https://www.projektsexus.dk/questionnaire_2017-2018

Smoyer, A. B., Divita, D. & Perrault, A. (2021). *Masculine Embodiment Among Sexual Minorities in a Women's Prison*. *Australian Social Work*, 74:2 172-185. Rotledge. Lokaliseret d. 3. Marts 2021 på: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0312407X.2020.1850818>

Taylor, M. (2017). *Improving In-Prison Rehabilitation Programs*. Legislative Analyst's Office, LAO. Lokaliseret d. 21. februar 2021 på: <https://www.law.tu.ac.th/blog/wp-content/uploads/2020/06/in-prison-rehabilitation-program.pdf>

Tewksbury, R. & Navarro, J. (2018). *Sexuality in Correctional Facilities*. I: Griffin, O. H. & Hoodward, V. H. (2018). *Handbook of Corrections in the United States*. Routledge. Lokaliseret d. 20. februar 2021 på: https://www.researchgate.net/profile/John-Navarro-5/publication/325742392_Sexuality_in_Correctional_Facilities/links/5b21233da6fdcc69745e1028/Sexuality-in-Correctional-Facilities.pdf

Van Ginneken, E. & Hayes, D. (2017). *'Just' Punishment? Offenders' views on the meaning and severity of punishment*. *Criminology & Criminal Justice*. Vol. 17(1) 62-78. Lokaliseret d. 22. februar 2021 på: https://heinonline-org.zorac.aau.dk/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/crmcj17&id=60&men_tab=srchresults

11. Bilag

11.1 Bilag 1. Interviewguide

Interviewguide		
Briefing		
Præsentation af interviewer	<p>Optagelse af interview</p> <p>Hvem er jeg?</p>	<p>Jeg vil gøre dig opmærksom på, at dette interview bliver optaget. Formålet med dette er at støtte min hukommelse til videre arbejde med specialet. Optagelserne vil blive destrueret om senest 3 måneder. Vil du bekræfte og give tilladelse til, at interviewet optages?</p> <p>Jeg hedder Julie, og jeg er specialestuderende på kandidatuddannelsen i kriminologi på Aalborg Universitet.</p>
Studiets formål	Formålet med studiet	<p>Formålet med specialet er at kortlægge hvorvidt fængselspersonalet i de danske fængsler har mulighed for at arbejde helhedsorienteret med indsatte, som er en del af en seksuel minoritet, og hvad det har af positive/negative konsekvenser for disse indsattes resocialisering</p>
Interviewets formål	Formål med dette interview	<p>Formålet med dette interview er at få en indsigt i dine erfaringer med at arbejde med indsatte, der er en del af seksuel minoritet. Det vil sige</p>

<p>Rammerne for interviewet</p>	<p>Tidsramme</p> <p>Anonymisering og tavshedspligt</p> <p>Rollefordeling</p>	<p>indsatte, som ikke er heteroseksuelle.</p> <p>Interviewet kommer til at tage cirka halvanden time, men dette afhænger selvfølgelig af omfanget af dine erfaringer</p> <p>Interviewet bliver behandlet fortroligt, og det er kun mig der vil have adgang til disse originale optagelser. I studiet vil dine udtalelser blive anonymiseret, så intet vil kunne ledes tilbage til dig. Det samme gælder potentielle eksempler på erfaringer med indsatte, så de indsatte ej heller vil kunne tydes af dine udtalelser.</p> <p>Jeg har udformet dette interview semi-struktureret. Det betyder, at jeg har en form og en rækkefølge på mine spørgsmål, men denne form er åben for uddybelser, afbrydelser, opfølgende spørgsmål osv. Du må derfor altid gerne afbryde og stille spørgsmål undervejs.</p>
<p>Interviewet</p>		
<p>Forskningsspørgsmål</p>	<p>Interviewspørgsmål</p>	<p>Uddybende spørgsmål</p>
<p>INFORMANTEN</p> <p>Hvad er din opgave som ansat i denne institution?</p>	<p>Hvad er din stillingsbeskrivelse i denne institution?</p>	

	<p>Hvor længe har du arbejdet i denne stilling?</p> <p>Hvad består dit daglige arbejde i institutionen i dag typisk af?</p> <p>Hvor godt vil du sige, at du kender de indsatte du arbejder med?</p> <p>Hvordan vil du beskrive forholdet til de indsatte du arbejder med?</p> <p>Hvad vil du mene, betydningen af et godt forhold mellem dig som ansat og den indsatte du arbejder med, er?</p>	<p>Hvor mange års erfaring har du samlet i Kriminalforsorgen?</p> <p>Hvad har dine tidligere stillinger i Kriminalforsorgen indebåret?</p> <p>Kom gerne med eksempler</p> <p>Kom gerne med eksempler</p> <p>Kom gerne med eksempler</p> <p>Kan du komme med eksempler der beskriver det forhold?</p>
<p>RESOCIALISERING</p> <p>Hvordan oplever fængselspersonalet at have mulighed for at arbejde helhedsorienteret generelt?</p>	<p>Det er velkendt at en del af det resocialiserende arbejde der udføres i Kriminalforsorgen kræver, at man arbejder helhedsorienteret med de indsatte.</p> <p>Hvordan du forstår dét at arbejde helhedsorienteret?</p> <p>Med baggrund i din faglighed, hvor vigtigt vil du vurdere det er at arbejde helhedsorienteret?</p>	<p>Hvad indebærer det? Og hvad er formålet med det?</p> <p>Hvad er din begrundelse for det?</p>

	<p>Hvorledes oplever du at kunne arbejde helhedsorienteret med de indsatte?</p> <p>Hvordan kommer det til udtryk i dit daglige arbejde?</p> <p>Hvorledes vil du mene, at helhedsorienteret arbejde kan påvirke de indsattes resocialisering?</p> <p>Hvor vigtig vil du mene den helhedsorienterede indsats er for resocialiseringen af den indsatte?</p> <p>Hvilke oplevelser har du med at yde indsatsen overfor nogle indsatte frem for andre?</p> <p>Hvordan vil du beskrive den helhedsorienterede indsats du yder, når den er vellykket og succesfuld?</p>	<p>Hvorfor er det vigtigt/ikke vigtigt</p> <p>Hvad er den vigtigste forudsætning for det?</p> <p>Hvad kan besværliggøre det helhedsorienterede arbejde?</p> <p>Kom gerne med fortællinger, historier, eksempler</p> <p>Uddyb gerne</p> <p>Positivt/negativt? Eksempler på begge</p> <p>Oplever du at nogle indsatte er nemmere at arbejde helhedsorienteret med end andre?</p> <p>Kan du komme med eksempler fra din hverdag, hvor det har været din oplevelse?</p> <p>Kan du fortælle mig mere om de oplevelser du har med uproblematisk og velfungerende indsatser overfor de indsatte? Er der noget der karakteriserer hvor</p>
--	---	--

		<p>uproblematisk/problematisk indsatsen er at yde?</p> <p>Har du oplevet at det kan have noget med den indsatte seksualitet at gøre?</p>
<p>SEKSUELLE MINORITETER</p> <p>Fængselspersonalets erfaringer med indsatte der er en del af en seksuel minoritet</p> <p>Hvordan oplever fængselspersonalet at kunne arbejde helhedsorienteret med seksuelle minoriteter i de danske fængsler?</p>	<p>Som mennesker har vi forskellige behov, afhængig af vores varierende livsverden. Jeg vil gerne vide mere om dit arbejde som fængselspersonale og den indsats du oplever at kunne yde overfor indsatte, der er en del af seksuel minoritet.</p> <p>Hvorvidt har du gennem dit arbejde erfaringer med indsatte, der er en del af en seksuel minoritet? Altså indsatte der ikke er heteroseksuelle</p>	<p>Hvordan kom det til dit kendskab, at den/de indsatte havde en anderledes seksualitet?</p> <p>Hvordan oplever du, at den/de indsatte anderledes seksualitet kommer til udtryk i fængslet?</p> <p>Hvordan vil du sige, at den anderledes seksualitet fylder for den indsatte selv?</p> <p>Hvor meget vil du sige, at den anderledes seksualitet fylder for andre indsatte?</p> <p>Hvor meget vil du sige, at den anderledes seksualitet fylder for fængslet generelt?</p> <p>Kom gerne med eksempler</p>

	<p>Hvad har dit arbejde med den/dem primært bestået i?</p> <p>Hvad er din oplevelse af indsatsen du yder overfor disse indsatte?</p> <p>Hvorvidt oplever du, at disse indsatte har særlige behov sammenlignet med andre indsatte?</p> <p>Hvorledes oplever du at kunne imødekomme disse indsattes behov?</p> <p>Hvad har du tidligere gjort for at møde deres behov?</p> <p>Hvorledes føler du dig klædt på til at kunne arbejde helhedsorienteret med indsatte, der grundet deres seksualitet kan have særlige behov?</p>	<p>Kan du fortælle mig mere om disse behov?</p> <p>Er din opfattelse, at nogle af disse særlige behov skyldes deres seksualitet?</p> <p>Uddyb gerne</p> <p>Uddyb gerne – får du hjælp fra andre?</p> <p>Kom gerne med eksempler Hvordan? Hvorfor? Hvorfor ikke?</p> <p>Kan du uddybe? Hvorfor føler du det?</p> <p>Hvorledes vil du mene, at dine muligheder for at kunne arbejde helhedsorienteret med indsatte der er en del af seksuel minoritet kan optimeres?</p> <p>Uddyb gerne</p>
--	--	---

Afslutning/debriefing

Afrunding	<p>Jeg har ikke flere spørgsmål at stille dig. Har du noget du gerne vil spørge om, eller noget du gerne vil uddybe eller understrege?</p> <p>Jeg synes det har været enorm interessant at interviewe dig, og jeg er glad for at du vil hjælpe mig med at få indsigt.</p> <p>Tusind tak fordi du havde lyst til at deltage, og for din hjælp.</p> <p>Du er altid velkommen til at kontakte mig, hvis der skulle opstå et behov for det.</p> <p>Hvis du ønsker at kende til resultaterne af mit studie, vil jeg gerne tilbyde at sende det til dig, når det er afsluttet. Er det noget du ønsker?</p> <p>Tak for i dag. Hav det godt.</p>
-----------	--